

SAREA PĂMÂNTULUI

Buletin de informare misionar-pastorală și culturală
a stațiunii Târgu Ocna, județul Bacău

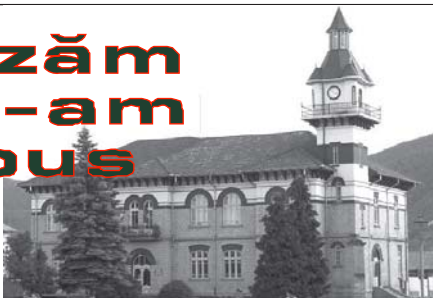
*Apare cu binecuvântarea IPS Dr. Ioachim,
Arhiepiscopul Romanului și Bacăului*

Anul XVI, nr. 2 (62) / aprilie-iunie 2020

Realizăm ce ne-am propus

Am trecut și trecem cu toții prin perioade pe care nu ni le imaginăm vreodată: stare de urgență și mai apoi stare de alertă, determinate de apariția pe teritoriul țării noastre a virusului COVID 19, invizibil, dar ucigaș! Deși nu am mai avut asemenea situații, cetățenii României s-au comportat exemplar, respectând restricțiile, numărul victimelor fiind scăzut comparativ cu alte state ale lumii. În orașul nostru, încă de la instituirea stării de urgență, au fost puse în aplicare
(continuare în p. 25)

Jurist Maria STAN

† Ioachim

Arhiepiscopul Romanului și Bacăului

Sfinții neamului – esența sufletului românesc

Cea de a doua Duminică după Rusalii este închinată tuturor sfinților români. Voievozi, ierarhi, cuvioși, mucenici sau simpli credincioși, toți au păstrat în suflet flacăra credinței, pe care o transmit tuturor celor ce se roagă lor.

(continuare în p. 3)

Protoieru Ioan BÂRGĂOANU

Ascultarea este Înviere

Eu am fost încredințat, în toată această perioadă de pandemie, în care am avut mai mult timp să mă gândesc la ceea ce este cu adevărat important pentru viața duhovnicească, de faptul că ascultarea este cea mai mare virtute a creștinului și „orice ascultare trebuie împlinită cu smerenie, răbdare și rugăciune”, după cuvintele Sfântului Varsanufie de la Optina.

Chiar dacă e ușor să găsim vinovați în exterior și să arătăm cu degetul,

(continuare în p. 5)

Arhim. Pimen COSTEA

Dăruiește – Bucurându-te!

Vestea minunată a Nașterii Domnului reînnoiește în noi credința în Hristos Domnul; devine prilej de recunoștință și mulțumire față de Dumnezeu, față de semenii, față de toți cei dragi; stârnește și brăzdează obrazul nostru cu lacrima nostalgiei după copilărie, după puritate, după curăția minții și a inimii copilului de altădată, a iertării și speranței de mai bine. Ne reasează într-o lume mai senină, pradă

(continuare în p. 6)

editorial Semnele iubirii

Murind pe Cruce, Mântuitorul nostru Iisus Hristos a primit în mâinile și în coasta Sa niște semne, semnele suferinței sau ale iubirii Lui veșnice, semne cu care a rămas legat pe veci și cu care a fost recunoscut și-n adâncurile iadului, cum spune Sfântul Apostol Petru că S-a pogorât să vestească și „duhurilor ținute-n închisoare” (I Ptr 3, 19). ➡
Sufletul Domnului care se

Preot Petru RONCEA

Redacția mulțumește Primăriei Târgu Ocna, pentru contribuția financiară oferită la apariția tipărită a acestui număr.

Cuprins
– pe pagina a 2-a –

«Sarea pământului» poate fi accesată și pe Internet, la adresele www.tirguocna.ro, și www.potirulviisoarei.ro

➔ pogorâse la iad avea imprimat pe el semnele suferinței trupului Său care era în mormânt. Și profeții L-au recunoscut pe Cel pe Care L-au văzut prin Duhul Sfânt ca Miel adus spre Jertfă, ca Unul în fața Căruia nu puteai să stai privindu-L din cauza schimonosirii feței; pe Acela cu spatele brăzdat de bicele care l-au lăsat răni adânci. Și la Înviere, sufletul revenind în trup, Domnul a ieșit afară din mormânt purtând pe trupul Său înviat semnele iubirii Lui față de noi: urmele cuielor și rana din coastă. Pe acestea El le-a arătat tuturor aceloră cu care S-a legat și care au vrut să se lege de El pentru totdeauna.

Cuprins

† Ioachim / **Sfinții neamului - esența**

sufletului românesc	1
Jurist Maria Stan / Realizăm ce ne-am propus	1
Protoiereu Ioan Bârgăoanu / Ascultarea este Înviere	1
Arhim. Pimen Costea / Dăruiește - Bucurându-te!	1
Preot Petru Roncea / Semnele iubirii	1
Protoiereu Ioan Bârgăoanu / O istorioară de seară bună	5
Valeriu Filimon / Rimă	7
Preot Daniel Nichita / Liturghia tainică a Sf. Vasile cel Mare	8
General (r) Conf. Univ. Dr. Vasile Jenică Apostol / Cultura și viața religioasă în timpul domniei lui Ștefan cel Mare	10
Preot Silviu Andrei Neicu / Trianon 100 de ani	14
VM / Euharistia, arma cea tare în vremuri de război ..	16
Preot Daniel Nichita / „ Visul și Împărăția “ - Pr. Ovidiu Moceanu - Recenzie -	18
Preot Lucian Dumitru Vartolomei / Familia - darul lui Dumnezeu	20
Presb. Aurelia Genes / O viață așa cum a fost... (II)	21
Presb. drd. ing. Nicoleta Vartolomei / Sistemul imunitar	24
Preot Dr. Dumitru Bodale / Numai prin Biserică ne mântuim	28

Dar Mântuitorul nu Și-a arătat semnele Sale decât aceloră care au fost pregătiți să vadă aceste semne. Pentru aceasta, El a ridicat mai întâi pe oamenii cărora a vrut să li Se arate la vrednicia de a-L vedea și a-L recunoaște semnele, crezând Învierii Lui. În prima zi a săptămânii, când a înviat, Hristos S-a arătat doar celor zece ucenici care erau împreună, mai puțin lui Toma. Toma nu era pregătit să vadă – nu că era necredincios, ci nu era gata să-l vadă nemuritoarele-l semne. A trebuit după aceea o săptămână să fie pregătit Toma, pentru ca să ajungă la nivelul celorlalți și să poată Mântuitorul să-i arate și lui semnele iubirii Sale de oameni.

Când se întemeiază o familie în Hristos, precum Domnul Și-a pregătit ucenicii pentru a întemeia Biserica la Cincizecime, așa tânărul și tânăra se pregătesc, prin moarte și înviere, să arate celuilalt semnele iubirii nemuritoare. Ale iubirii până la moarte, așa cum Domnul nostru Iisus Hristos Și-a însemnat Trupul Său cu semnele iubirii, după ce mai întâi le-a trăit în mod real pe Golgota. Și celălalt care primește această vedere, această cunoaștere a celui drag, trebuie și el sau ea, tânărul sau tânăra, să fie pregătit sau pregătită pentru această vedere. Altcum cei doi nu se vor întâlni în Hristos. De aceea, uneori Dumnezeu întârzie ca un tânăr să-și arate iubirea față de o tânără, și invers, dacă unul dintre ei nu este pregătit pentru această logodnă a comuniunii, care în cadrul nunții se va desăvârși prin pogorârea Duhului Sfânt în cincizecimea familiei.

Mântuitorul, când S-a întâlnit cu ucenicii Săi, le-a adus bucurie, i-a umplut de pace și, suflând asupra lor, le-a dat Duhul Sfânt într-o formă potrivită pentru puterea lor de primire ca să lege și să dezlege păcatele oamenilor; dar încă nu i-a făcut mădulare ale Trupului Său, ci i-a ridicat o treaptă doar înspre acea deplină comuniune. Este ceea ce un tânăr și o tânără, când se cunosc în Hristos, fiind pregătiți pentru aceasta, se ridică la o stare de logodnă, la o legătură între ei care nu se mai poate rupe. *Rămâneți în Ierusalim, până veți fi îmbrăcați cu putere de Sus*, le-a zis Mântuitorul ucenicilor. Nu mai mergeți în altă parte, așteptați-Mă să vin să Mă unesc cu voi, să vin să vă fac mădulare ale Trupului Meu, să vă fac una cu Mine, să Mă nuntesc cu voi pentru totdeauna. Și ei au rămas în Ierusalim, așteptând cu mare dor împlinirea cuvântului Mântuitorului. În același fel, tânărul și tânăra, după ce s-au întâlnit și au văzut fiecare în celălalt semnele răstignirii și ale morții, semnele adevăratei iubiri, ei se pregătesc îndată pentru a forma o familie. Și privirea lor, gândul lor, atenția lor sunt unul către celălalt pentru împlinirea deplină a unirii lor, când, la cincizecimea lor, la nunta lor, Duhul Sfânt, pogorându-Se cu cutremur mare, cu vuiet, va produce marea bucurie în Ierusalimul familiei lor, în Biserica ce se formează în casa lor, când vor deveni unul altuia mădulare, adică un trup. Se vor face împreună trupul lui Hristos prin lucrarea Duhului Sfânt; și aceasta este familia creștină, pe care nici moartea nu o mai poate birui; pentru că, o dată ce s-a format familia, ea însăși a biruit moartea, pentru că s-a format ca trup al lui Hristos răstignit și înviat Care a biruit moartea și a creat familiei, trupului Său, Bisericii, cale spre cer și veșnica viață în Împărăția lui Dumnezeu.

Și precum în Sfânta Liturghie Duhul Sfânt preface pâinea și vinul în Trupul și Sângele lui Hristos, la fel și-n Taina Nunții un tânăr și o tânără se unesc ca o fărâma de pâine și o picătură de vin într-un trup prin lucrarea Duhului Sfânt, trup ce poartă ca mărturie a înveșnicirii lui semnele iubirii.

2020 - „Anul omagial al pastorației părinților și copiilor“ și „Anul comemorativ al filantropilor ortodocși români“

Sfinții neamului – esența sufletului românesc

(urmare din p. 1)

S-a stabilit încă de multă vreme în Biserică, de către Sfinții Părinți, ca prima duminică după Rusalii să fie închinată tuturor sfinților creștinătății. Însă, datorită faptului că în Ortodoxie Bisericile sunt organizate după popoare, după cutume, după obiceiuri, după culturi, s-a stabilit să fie și o duminică a sfinților fiecărui neam. Această duminică urmează după Duminica Tuturor Sfinților. Astfel, fiecare popor ortodox are duminica sfinților ieșiți din neamul său. Așa putem vorbi despre duminica închinată sfinților din Grecia, sfinților Atonului, sfinților Bisericii din Rusia.

Cine ajunge sfânt?

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a considerat că este un lucru important să fie o sărbătoare specială închinată sfinților români, deoarece creștinismul nostru este apostolic. De când Sfântul Apostol Andrei a însământat cuvântul Evangheliei lui Hristos în părțile noastre, în Dobrogea, au rodit generații după generații de creștini. Și, iată, ne bucurăm că poporul român a dat din fiecare generație sfinți. O parte dintre acești sfinți ai neamului au fost păstrați de conștiința Bisericii, astfel, celor mai mulți dintre ei le cunoaștem nu numai numele, ci și cum și-au trăit viața, cum și-au modelat-o după poruncile Evangheliei lui Hristos, după canoanele Bisericii, după tradiția primită de la înaintași. Deci am putea spune că poporul nostru este un neam de sfinți, un popor care, deși a fost răstignit de mai multe ori în istoria sa, a înviat de fiecare dată datorită rugăciunilor sfinților - pentru că sfinții sunt rugători la Dumnezeu pentru neamul lor.

Între sfinții români canonizați se află persoane din toate categoriile sociale. Aceștia se află în toate treptele sau în toate cetele de sfinți. Primii și cei mai cinstiți sunt martirii. Având un creștinism primar, poporul nostru are

și martiri din primele veacuri creștine. Sunt cunoscuți martirii dobrogeni, dar și alți martiri, din celelalte regiuni ale pământului străbun. La aceștia se adaugă sfinții cuvioși, ierarhi, voievozi (mai puțini decât la alte popoare, unde s-au canonizat mai ușor unii voievozi, boieri și oameni cu privilegii și responsabilități în societate), mame creștine, călugări și călugărițe. Dar poporul român are și foarte mulți sfinți anonimi. Nu întâmplător în 1986 s-au descoperit la Mănăstirea Neamț, chiar sub alea care ducea spre biserică, un sfânt necunoscut.

O dovadă a multitudinii de sihaștri care au viețuit în părțile noastre o avem și în cartea „Vetre de sihăstrie românească” a părintelui Ioanichie Balan, care a dedicat un întreg capitol toponimiei și hidronimiei românești, de unde aflăm că multe dintre acestea fac trimitere la viața Bisericii, cum ar fi: „La cruce”, „La chilii”, „Poiana sihastrului”, „Poiana lui Pahomie”, „Pârâul lui Chiril” ș.a.. Chiar dacă noi nu cunoaștem pe cei care au sihaștrit acolo, a rămas în tradiție că a fost cândva acolo chilie de călugări, că a fost acolo un schit sau o biserică ș.a.m.d. De altfel, Sfântul Mitropolit Dosoftei în Didahiile sale, unde vorbește despre viața și petrecerea sfinților, spune că pădurile Carpaților „mișunau de călugări”. Însă despre mulți dintre aceia care s-au retras în munți, în peșteri, numai Dumnezeu știe cum au trăit și cum au murit.

Pelerinajele la sfinți – emblematice pentru evlavia poporului român

Poporul nostru are o evlavie deosebită pentru sfinți. Se cunosc marile pelerinaje care au și rămas emblematice pentru spiritualitatea poporului român. Astfel, putem vorbi despre cunoscutul pelerinaj la moaștele Sfântului Dimitrie cel Nou, ocrotitorul Bucureștilor, la Sfânta Parascheva de

la Iași, unul dintre cele mai mari, despre pelerinajul din Suceava la Sfântul Ioan cel Nou, la Sfânta Filofteia de la Argeș, Sfântul Iosif de la Partoș, Sfântul Calinic de la Cernica. Au mai apărut după aceea moaștele Sfinților dobrogeni, cum sunt Sfinții martiri de la Niculițel, mai nou Sfinții Epictet și Astion.

În ultimul timp s-au mai adăugat și alte pelerinaje, dar nu de amploarea celorlalte. Așa sunt cele la Sfântul Teodosie de la Brazi, la Sfântul Onufrie de la Vorona, ale cărui moaște, după canonizare, s-au scos din cimitirul Mănăstirii de la Vorona, la Sfântul Gheorghe de la Cernica, la Sfântul Grigorie Dascălu.

În eparhia Romanului și Bacăului s-a născut Sfântul Cuvios Antipa de la Calapodești. Acesta este acum cunoscut ca sfânt în toată Ortodoxia, cinstit în Grecia și în Rusia. Moaștele lui sunt acolo unde și-a dat obștescul sfârșit, la Mănăstirea Valaam din nordul înghețat al Rusiei. Îi dezvoltăm cultul în eparhie citindu-i acatistul o dată pe săptămână, îi construim o mănăstire în satul său natal, îi cântăm troparul, condacul și slujba în ziua de pomenire, construim paraclise închinat lui, facem fundații și asociații în cinstea Sfântului Cuvios. Aceasta este o manieră de dezvoltare a cultului unui sfânt într-o regiune anume. Așa se face și pentru ceilalți sfinți mai noi: cum este la Mănăstirea Putna și în toată Moldova cultul bine-credinciosului voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, al Sfântului Daniil Sihastru în părțile Sucevei, al Sfântului Leontie de la Rădăuți. La aceștia se adaugă Sfinții nemțeni.

Trecerea Marelui Voievod Ștefan cel Mare în rândul Sfinților, prin hotărârea Sfântului Sinod al BOR din 20-21 iunie, anul mântuirii 1992, cu ziua de prăznuire 2 iulie, este, înainte de toate, împlinirea unei fapte bineplăcute lui Dumnezeu și potrivită cu evlavia poporului nostru dreptcredincios. Acum, la 515

 ani de la trecerea sa la cele veșnice, putem să zicem toți dreptcredincioșii: „Măria Ta, suntem aici, căci Dumnezeu este cu noi și nimeni împotriva noastră. Amin.”

Sfinții verii

Pentru dezvoltarea cultului sfinților români este foarte utilă ideea de a lega prăznuirea sfinților români recent canonizați de hramurile mănăstirilor unde și-au dat obștescul sfârșit sau unde sunt moaștele lor. Astfel, la Mănăstirea Secu, care are hramul „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul” (29 august), s-a fixat să se sărbătorească a doua zi, imediat după hram, când de obicei se face slujba ctitorilor acelei mănăstiri, Sfântul Mitropolit Varlaam, care este înmormântat acolo. Iar mai târziu și Sfântul Ioan de la Râșca și Secu, episcopul Romanului, de asemenea a fost trecut în calendar tot pe 30 august, deci imediat după hram.

De asemenea putem vorbi și despre Sfinții nemțeni, a căror dată de pomenire este legată de cea a marilor praznice, cum este la hramul Mănăstirii Sihla (Schimbarea la față - 6 august) unde foarte mulți credincioși vin în pelerinaj, iar a doua zi este serbată Sfânta Teodora de la Sihla. De aceea este un pelerinaj amplu în zona aceea a Neamțului. De fapt sărbătoarea începe de la Mănăstirea Neamț, cu cinstirea Sfântului Cuvios Ioan Hozevitul de la Neamț (5 august). S-a căutat a se stabili data de prăznuire în așa fel încât sfinților să li se amplifice cultul, legându-i de mănăstirile unde și-au petrecut o parte din viață, de pelerinajele care sunt deja tradiționale, amplificându-se astfel cultul sfinților români canonizați în ultimul timp.

Cel mai important mod de amplificare a cultului sfinților îl reprezintă săvârșirea privegherii, a acatistelor și a paracliselor.

Nu este suficientă promulgarea canonizării unui sfânt, care, de altfel, se face după o cercetare științifică conformă unor criterii de canonizare. Dosarul pentru canonizare este înaintat comisiilor Sfântului Sinod și abia după

aceea Sfântul Sinod, întrunit în ședință, aprobă canonizarea și proclamarea sfântului respectiv. Aceasta este partea de început, însă nu este suficientă. Apoi se prezintă icoana, la proclamarea sfinților, după aceea se oficiază slujba, care intră în tradiția liturgică a mănăstirilor și parohiilor.

O altă modalitate de întărire a cultului sfinților este zugrăvirea acestora în biserici. În ultimii douăzeci de ani s-au construit și pictat multe biserici, aceasta fiind o oportunitate ca în desfășurătorul iconografic să apară sfinții recent canonizați. Parte din aceste biserici au primit chiar hramul unor sfinți români.

Dumnezeu acordă sfințenia

Cinstirea sfinților români este firească și pentru că aceștia au trăit în Biserică așa cum o facem și noi astăzi, au respectat aceleași cutume, care împodobesc Ortodoxia românească. Aceasta însă nu înseamnă că cei care îi cinstesc pe sfinții neamului îi neglijează pe cei din Biserica Universală.

Biserica se îmbogățește permanent cu noi sfinți. Spre exemplu, în părțile Moldovei, am pregătit slujba Sfântului Irinarh Rosseti, ctitorul Bisericii „Schimbarea la Față” de pe Muntele Tabor, unde este și înmormântat. El este și ctitorul Mănăstirii Horaița din județul Neamț. Am lucrat și la alcătuirea dosarului în vederea propunerii spre canonizare a eruditului ierarh Melchisedec Ștefănescu, cel care a fost episcop al Romanului.

Fiecare eparhie are o comisie liturgică care cercetează toate propunerile de sfinți pentru canonizare. La Comisia de canonizare de sfinți a Sfântului Sinod sunt mai multe dosare depuse care trebuie cercetate.

Trebuie să se știe însă că nu Sfântul Sinod face sfinții, ci Dumnezeu. Noi, potrivit unor criterii, facem doar analiza vieții lor, iar Biserica îi proclamă în urma unei analize amănunțite. Dumnezeu știe când trebuie să pună pe cineva în calendarul Bisericii. De aceea este foarte important ca noi să tragem

concluziile, să simțim că Dumnezeu îi alege pentru a-i proclama ca sfinți, ca rugători. Viața în Dumnezeu și cu Dumnezeu s-a consumat deja în istorie. Noi tragem doar concluziile, mai târziu sau mai devreme, când Dumnezeu ne inspiră.

Cum sunt scrise slujbele sfinților

Pentru alcătuirea slujbei unui sfânt trebuie făcută o documentare foarte amănunțită, deoarece imnologia nu este narație, ci o poveste imnologică. Trebuie ținut cont de anumite criterii: trebuie să știi muzică foarte bine, tipic, liturgică și, evident, teologie, întrucât poți să faci confuzii și erezii prin imnologie. De aceea trebuie să ai un buchet de cunoștințe, după care poți începe să faci imnologie. Nu este greu sau ușor, dar numai cine a cântat și a stat foarte mult în biserică stăpânește topica și a cântării și a canoanelor, a imnurilor bisericești poate face asta. Sunt și terminologii speciale pentru cântările bisericești. Trebuie să ai câteva cunoștințe, și acestea se dobândesc doar prin practica liturgică îndelungată în biserică. Fiind membru al Comisiei liturgice a Sfântului Sinod, am alcătuit slujba a peste 20 de sfinți care au fost canonizați în ultimul timp.

Atunci când începi să scrii slujba unui sfânt, îl rogi mai întâi să te inspire. Este o legătură de credință, ființială. Începi să cercetezi în amănunt viața lui, începi să te atașezi de el, căci sufletele comunică, și atunci Dumnezeu te inspiră să poți alcătui slujba.

Pericopa evanghelică a zilei

În această duminică, a doua după Rusalii, Sfinții Părinți ai Bisericii au stabilit citirea unei pericope evanghelice speciale, în care se relatează momentul chemării primilor discipoli la apostolat, iar prin aceștia sunt chemați toți cei care își doresc să părăsească lucrurile materiale și să-I urmeze lui Hristos.

Ascultarea este Înviere

(urmare din p. 1)

chiar și la cei care ne critică și ne judecă pe nedrept de multe ori, totuși să nu uităm că fiecare dintre noi avem partea noastră de vină pentru ceea ce se întâmplă în jurul nostru.

Am învățat că victimizarea nu-și găsește locul în sufletul unui creștin autentic... și că, mai degrabă, ar trebui să fim noi înșine exemple vii de trăire autentică a credinței și apoi mulți vor reveni la dreapta viețuire... Prigoniți au fost creștinii încă de la început, dar ei nu au răspuns cu acuze, ci cu dragoste și, pentru răbdare, au ajuns sfinți.

Am apreciat creștinii care au avut răbdare și au ascultat întru totul sfaturile venite din partea autorităților și a Bisericii. Și chiar dacă toți ar fi vrut să

fie la biserică în această perioadă, au exersat ascultarea și au stat acasă, făcând câte o biserică în fiecare casă.

Închei prin a spune că „ascultarea este cea de căpetenie împlinire a unui suflet cuminte...”, iar noi toți cei care am înțeles că mai presus de toate este binele celuilalt și am fost precauți atât pentru sănătatea noastră, cât, mai ales, pentru cea a semenilor noștri, ne-am tăiat voia și am ascultat.

Mă rog lui Dumnezeu să ne întâlnim la biserică cu toți credincioșii, fiind convins de faptul că toate acestea ne vor întări în credință, ne vor ajuta să fim mai solidari și să ne bucurăm de harul lui Dumnezeu care se împărtășește omului în Biserică.

Hristos a înviat!

Se știe că ascultarea este bunul cel dintâi în toate virtuțile începătoare, fiindcă nimicește părerea de sine și naște în noi smerita cugetare. De aceea, celor ce stăruie în ea cu bucurie li se face intrare și ușă spre dragostea lui Hristos. Pe aceasta nesocotind-o Adam, s-a rostogolit în adâncul iadului; și pe aceasta iubind-o Mântuitorul, în scopul mântuirii, a ascultat până la cruce și moarte pe Părintele Său. Iar făcând aceasta, nu s-a aflat întru nimic mai prejos de măreția Sa. Căci stingând vina neascultării ome-nești prin ascultarea Sa, a adus iarăși la viața fericită și veșnică pe cei ce viețuiesc în ascultare.

(Diadoh al Foticeii, Filocalia I, Ed. Harisma, București, 1993, p. 431-432)

O istorioară de seară bună

Într-o zi, un preot aude o voce în Biserică, dar cuvintele erau neinteligibile.

Apropiindu-se de locul de unde venea vocea, găsește un copil care avea un alfabetar și înșira litere și repeta, iar și iar, alfabetul.

Atunci preotul l-a întrebat:

- De ce tot repeți alfabetul și așezi mereu litere?

- Pentru că îmi fac rugăciunea, a răspuns copilul.

- Cum așa? Eu aud doar că spui alfabetul și faci zgomot, spuse preotul mirat.

- Așa este, dar eu am uitat cuvintele rugăciunii și atunci îi dau Lui Dumnezeu literele, pentru că El știe să le așeze în ordinea care trebuie.

- Și ce ai vrea să înțeleagă Doamne, Doamne?

- Ca mama și tata să vină din Italia... că mi-e dor nespuse de ei și fratele mai mic vede că îl mint... știe că ea nu mai vine.

Să vină la mine, că mă simt singur și orfan...
Să vină și la bunica mea, că și ei îi este dor...
Vreau să-L mai rog să nu mai fie țări străine ca Italia....

Părintele a înțeles atunci că pruncul știa limba rugăciunii mai bine ca el... A înțeles că avem prunci care cresc cu lacrimi înnodate de dor.

Mai sunt și orfani cu părinți în viață..., mai sunt și lacrimi de dor.

Oare sunt copii care adorm în astfel de stări sufletești??!

Așa este și cu Sfintele Rugăciuni: noi așezăm literele Liturghiei și Dumnezeu știe rugăciunile nevinovate ale copiilor Săi.

Protoiereu Ioan BĂRGĂOANU

Așadar, Iisus, aflat pe malul Mării Galileii, îi vede pe Simon și Andrei pescuind și le spune: „Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni.” (Matei 4, 19) Cei doi, lăsându-și mrejele îl urmează. Puțin mai departe îi întâlnește pe Iacob și Ioan, care pescuiau împreună cu tatăl lor Zevedeu. Iisus îi cheamă și pe aceștia, „Iar ei îndată, lăsând corabia și pe tatăl lor, au mers după

El.” (Matei 4, 22) Vedem aici cu Iisus ne poate cere, uneori, să renunțăm la ceea ce avem, pentru a-L urma. Pare că Iisus are o atitudine negativă față de tot ceea ce înseamnă materie, însă există și o latură pozitivă a acestei renunțări. Trebuie să îți urmezi Stăpânul, iar pentru aceasta trebuie să fii capabil să renunți la tot ceea ce poate îngreuna accesul pe calea și către scopul spre care suntem

chemați să accedem. Trebuie să fim conștienți că suntem chemați să lucrăm la propria noastră mântuire, pentru binele sufletului nostru, iar Hristos nu ne condamnă pentru păcatele noastre, ci a continuă să ne iubească așteptând întoarcerea noastră.

Fie ca toți să rămânem în dragostea Sa, sfinți sau doar călători pe Calea care duce către Împărăția lui Dumnezeu!

Dăruiește – Bucurându-te!

(urmărire din p. 1)

bucuriei de a trăi. Parfumul sărbătorilor ne îmbie pe toți, ne cheamă și ne provoacă la schimbare și înnoire sufletească.

Privește spre interior și descoperă puterea de a fi mai bun.

Poți spune: e prea greu să schimb o lume.

Da! Foarte adevărat. TU nu poți schimba lumea. Lumea e prea mare și poate nedoritoare de schimbare. Ai putea să te gândești să-i schimbi pe ai tai: părinți, soție, copii, prieteni... dar nici ei nu doresc întotdeauna și poate acum prea puțin, schimbarea. Ești dezamăgit? Profund dezamăgit, dar NU înfrânt.

Lasă-i pe ceilalți – schimbă-te pe tine. Ești singura opțiune valabilă, controlabilă, realizabilă. Tu ești prea puțin? Chiar deloc. Ești o adevărată provocare.

Fă-o !!!

Lucrurile mici pot schimba, cu răbdare, ceva. Dar tu nu ești niciodată mic. Mic ești atunci când renunți la luptă. Un luptător nu este niciodată învins, pentru că va continua lupta, rănit chiar. Dorința de izbândă îl va face să se ridice întotdeauna. Apoi este bine să știi că, deși nu pare, valoarea lucrurilor mici pe care le facem este uriașă. Prețuiește lucrurile „mici” din viața ta. Ele pot face atât de mult bine greu de imaginat pentru majoritatea... O lumânare ce arde, chiar dacă trece în ochii multora ca nesemnificativă, sursa de lumină este cu mult mai valoroasă decât soarele. Ea poate face ceea ce soarele nu va putea să facă niciodată; Să lumineze în întuneric!!!

Privește spre lumină. Îți dorești atât de mult să fii ca ea. Oare de ce? Lumina luminează, încălzește, întreține viața. Da, viața! Doamne, cât ne dorim să trăim! Dar cum? Simți că trăiești atunci când faci lucruri extraordinare, pline de adrenalină, acte de curaj nestăvilit, suspans, teribilism etc.? Asta să fie viața? Eu cred că trăim atunci când facem ceea ce este frumos. Să te bucuri de bucuria

de a face bucurii. Să-L iubești pe Cel ce te iubește. Să faci lucruri mici precum firele de nisip. Un fir de nisip este mai întotdeauna un lucru banal, nesemnificativ, fără valoare recunoscută. Simțim de prea multe ori acest lucru în ceea ce ne privește. Câtă deznădejde! Trebuie însă să știm că într-o singură particulă de nisip se pot înmagazina atâtea informații încât face să funcționeze un computer. Poți scrie pe ea tot ceea ce dorești. Trebuie însă să fie cineva care să scrie. Dumnezeu este Acela Care scrie în conștiința noastră, cu ajutorul voinței personale, ceea ce trebuie să facem. Să ne lăsăm voința condusă de Dumnezeu, pentru a scrie în viața noastră lucruri cu adevărat prețioase. Se poate ca uneori să obosești, să te simți epuizat, să nu mai vrei nimic de la nimeni și de la viață. Atunci lasă-L pe Cel ce scrie să-ți ascute, precum mina unui creion, iarăși voința, dorința de a Fi și a Face. Nu este ușor. Învață să suporti durerea unei astfel de schimbări. Te va face mai bun. Nu vei regreta. O, Doamne! Dar câte regrete nu am agonisit de-a lungul vieții?! De câte ori nu ne dorim să schimbăm cele făcute în trecut cu altceva?! O poți face. Spovedania este ca o radieră care șterge ceea ce nu îți place la tine. Te ajută să-ți recapeți demnitatea pierdută. Să fii tu însuși. Răul este cu adevărat rău când doare profund și te arde în toate mădularele tale. Schimbarea aceasta nu este un rău. Ea te ajută să te menții pe drumul drept. Greutatea poverilor agonisite ne face să fugim de noi. Nici oglinda nu mai este realistă. Ne prezintă ca oameni frumoși, pentru că avem grijă de învelișul exterior – imaginea publică. Trebuie să fim „frumoși” pentru a căpăta respectul celorlalți. Trist, dar adevărat! Haina îl face pe om mai mult ca oricând astăzi. Adevărata valoare însă este în interior. În inima noastră. Nu se vede, dar se simte. O inimă bună radiază, încălzește, iubește, dă viață în jur. Da, din nou viața! Pentru viață ne trudim. Să o prețuim așa cum se cuvine.

Deșertăciunea exterioară nu contează prea mult. Sufletul trebuie

îngrijit. Inima trebuie încălzită și curățată să poată pătrunde „lumina ce luminează tuturor”. Prețuiește a ta valoare intrinsecă. Prețuiește Lumina. Oferă, pentru a avea. Lasă o urmă cât de mică în urma ta, în viața celorlalți, în drumul tău spre cer. Tot ceea ce faci în viață lasă o urmă, unele însă sunt dureroase. Să nu fie! Fii conștient de faptele tale. Deschide-ți inima. Bucură-te, iubește, zâmbește și le împărtășește. Toate sunt gratuite!

Viața nu ne este mereu favorabilă. Dar asta nu înseamnă să nu avem timp și pentru bucurii. Bucuriile mici condimentează viața, trebuie doar să le vezi, să le fructifici. O rază de soare, o pasăre în zbor, o floare, un surâs la întâmplare pe stradă. Iată bucurii „neînsemnate”. Dacă refuzi să vezi aceste Mici bucurii în așteptarea unei Mari Bucurii – un câștig la loto, o casă, o mașină, riști să pierzi bucuria de a trăi ziua de azi și a te păstra pentru cea de mâine. Dar cine are garanția zilei de mâine?!

Ne bucurăm din orice, dar mai cu seamă pentru recunoștința celorlalți.

Ea, recunoștința, ne confirmă în raport cu ceilalți, ne face să ne dorim să repetăm gesturile apreciate. Să fie asta o forma de răsplată? Nu, categoric Nu.

Recunoștința este frumusețea sufletului și o percepți direct în inimă. Fii bun, doar așa vei avea pace, liniște, dragoste.

Caută să faci bine altora și-ți vei găsi propriul bine.

Dorim cu toții ce e mai bun pentru noi. Ne dorim o viață liniștită, lipsită de griji și de împrăstieri inutile, de armonie și afecțiune, de iubire și speranță. Dorim să fim noi înșine, să fim liniștiți. Fără provocări, dezamăgiri, trădări, înșelări, necredință, ură, dezbinări etc. Da! Vrem să fie liniște în noi și în afara noastră. Dar cum să o dobândim? Liniștea pare-se că a murit. La tot pasul domnește puterea zgomotului. Te consumă picătura cu picătură – până la epuizare. Simți că te sfârșești. Zgomotul îți inundă măruntaiele. Fie că vorbim

➔ despre muzică fără armonie, adică doar de gălăgie, fie că cineva are întotdeauna ceva a-ți spune, ori lângă tine turuie ceva îngrozitor, toate acestea îți pângăresc ființa. Alergi și cauți liniște. Oriunde! Știi prea bine că ea naște tot ce-i viu în lume și durează veșnic. Spui adesea: vreau să mă liniștesc! De ce? Pentru că în sufletul tău crezi că liniștea este rădăcina lui „a fi” și echilibrul vieții. Liniștea interioară o întreține pe cea exterioară. O ascuți! O simți! O vezi! Pâlpâie ușor, fragil, aproape să se stingă de nu ești atent. Imaterială, ea, liniștea, îți cuprinde întreaga ființă. Cât de fericit ești atunci când căldura ei te îmbrățișează! Te înalță spre visare. Te ajută să crezi, să sperii, să iubești. Învăluie, Doamne, și firava noastră ființă întru liniștea Duhului Tău. Învață-ne să ne rugăm. Arată-Te lumii create de Tine ca să Te putem privi cu nesăț. Și Te vedem, pentru că Tu Te arăți permanent. Tu ești mare cât cea mai mare mărire, dar Te ascunzi într-o inimă de Om. Și Te găsim mereu iubind. Mereu iertând. Mereu dăruind viață. În Sfânta Liturghie, liniștea noastră de o avem, ne îmbie a asculta tăcerea lui Dumnezeu. Dacă Dumnezeu tace, de ce-aș vorbi eu?! Doamne, iartă-mă, că ar trebui să tac și să ascult tăcerea spuselor Tale.

Privești în jur și vezi mesaje de tot felul. Toți vor ceva de la tine, sau mai bine spus te vor pe tine de: client, beneficiar al serviciilor, cobai pentru experimente, alegător... Sunt tot mai puțini cei ce vor să le fii prieten, să-și împărtășească bucuria cu tine, să-ți fie de ajutor când ai nevoie. Cu greu, sau deloc, acceptăm valorile umane adevărate: bunătatea, blândețea, dărnicia, iubirea. Și ce păcat când ele sunt singurele lucruri gratuite din viața noastră. Tot mai mult se înrădăcinează în mintea noastră faptul că orice și oricine are preț.

Totul este cuantificat.

Totul se plătește.

Care să fie prețul dărnicii? Dar al iubirii? Cât costă prietenia?

Cât de jos am ajuns?! O, Doamne! Ce s-ar întâmpla dacă am începe să trăim dezinteresat și fără așteptări față de valorile umane? Să iubești fără să aștepti să fii iubit! Am suferi cu siguranță mai puțin. În general vorbind, suferim teribil dacă nu suntem iubiți în felul imaginat de noi, conform așteptărilor noastre, de cine vrem și cum vrem noi. Dorința este selectivă. Alegem. Dar ce? Pe cine îi socotim prieteni? Ai trăit atât de multe dezamăgiri cu așa zișii prieteni, încât stăm și ne întrebăm: Cât m-a costat prietenia cu respectivul? Pas cu pas, clipă de clipă plătim atât de multe recompense. Oare nu știm să alegem sau toată lumea gândește doar din această perspectivă? Dacă am reuși să scăpăm de acest gând, pământul, lumea noastră ar fi un Rai. Iubirea, prietenia, omenia, bunătatea ar

fi valorile lui unanim acceptate. Dăruirea ar fi dominantă lumii și caracteristica personală a celor ce o compun. Dar Nu! Fiecare vrea ca el să se bucure de ceea ce-i aparține. Individual, egoist, egocentric.

Trist. Foarte trist.

Bunătatea, dăruirea, dorința de întraajutorare, empatia cu celălalt sunt considerate, deseori, virtuți ale unei categorii sociale distincte – a celor bogați care au de unde. Cine oare își poate permite să dea și altuia? Eu sunt sărac, de unde să-i dau? Eu am muncit din greu pentru agoniseala mea, s-o facă și el!!!

Să fie chiar așa?

Nu ne înșelăm oare?

Sunt sigur că da.

Adevărul este că, atât cel ce are, cât și cel ce nu are, NU se pot evalua privind spre soldul contului sau spre băsmăluța legată cu două noduri. Dărnicia, bunătatea, empatia pentru aproapele le descoperim privindu-ne inima. Ea îți va spune negreșit cât de bogat sau sărac ești.

De dăruiești, să o faci din dragoste. Fii bun, iubind. Dăruiește pentru că ești bun. Ești bun pentru că iubești.

A dăruii, fără să-l iubești pe cel căruia îi dăruiești, este un gest egoist. Unde nu există dragoste, nu există dăruire.

De sărbători privește în jurul tău. Vei vedea o mulțime de oameni. Câți dintre ei sunt iubiți? Cel ce nu este iubit va fi singur chiar în mijlocul mulțimii. Și cât de mulți oameni singuri sunt lângă noi!?

Trăiește - Iubind.

Iubește - Dăruind.

Dăruiește - Bucurându-te.

La Mulți Ani! săracului, bogatului, celui fericit, celui singur, celui ce crede, celui ce nu crede, celui ce o va face mai târziu... Toți suntem copiii lui Dumnezeu!

Rimă

**Din picături vrăjite de flaut
zeii s-au zămislit
să ne învețe cariatida.
Martirii s-au veștejit
așteptând în coane
în priviri cu extazul edenic – răsplată promisă.
Topitori de oțeluri
alungă dintre simțuri umane natura
și scui-pă-nroșit peste iadul lăuntric.
Timpul proscris, coboară prin ei
din gongul de aur al lunii
și cu braț de busolă apasă pe clanță.
Amețitoarea horă a vremii a început.
Timpul părea, odată, meandru
încetinită-n dantele curtene
și zăbovire în vârful de spadă printre armuri.
Dar dintre jertfele schimbate-n legendă
mă-nalț și calc peste plaiuri:
ca pruncii mă-mpiedic urcând, coborând,
reliefuri nepomenite-n memoria de doină a țării.
De uimire-ostenit
și-ntristat de apusul de soare
poposesc, rezemat de Ceahlău;
smulg din zare un coș fumegând
și pe-o filă de cer răsucită papyrus
iscălesc.
Rimă a tristeții din secolul meu.**

Valeriu Filimon, *Tărâmuri imagine – Poezii*, Edit. Paco, București, 2001, pag. 31-32

Liturghia tainică a Sf. Vasile cel Mare

Împărțășirea cu Trupul și Sângele lui Hristos, în timpul Sf. Liturghii, constituie modul desăvârșit prin care Fiul lui Dumnezeu face veșnic prezentă jertfa Sa sângeroasă, pentru salvarea întregii lumi. Prin urmare, Dumnezeiasca Liturghie, săvârșită de episcop sau delegatul său, preotul, în fiecare duminică și sărbătoare religioasă, constituie punctul central al trăirii noastre duhovnicești. A-i căuta vechimea înseamnă a ne întoarce în vremurile apostolice, atunci când, după Înălțarea Domnului, Ucenicii „stăruiau în [n.n. se osteneau cu] ...părtășie¹, frângerea pâinii și rugăciune.” (Faptele Apostolilor 1, 14) Aceste trei momente constituie de fapt esența Liturghiei de mai târziu, chiar dacă forma exterioară de astăzi nu o întâlneam atunci. Răsfoind paginile Sf. Scripturi, vom vedea că referințele legate de un cult primar al Liturghiei sunt sărace, deoarece era o practică obișnuită deja. În afară de Faptele Apostolilor, scrisă sub inspirație de Sf. Luca, mai aflăm doar o singură prezentare simplificată a modului în care se săvârșea Sf. Liturghie, și anume în cuprinsul primei Epistole către Corinteni a Sf. Ap. Pavel: „Când vă adunați ca Biserică [...] mâncați pâinea aceasta și beți paharul acesta, vestind moartea Domnului, până va veni El.” (11, 19, 26) Mai târziu, complexitatea ritualului va lua amploare, în scopul satisfacerii cerințelor spirituale, din ce în ce mai mari, ale credincioșilor. Se adaugă astfel o serie de rugăciuni, lecturi și imnuri, fără ca scheletul întregii structuri de început să sufere. Formele exterioare vor varia în funcție de regiune, apărând astfel

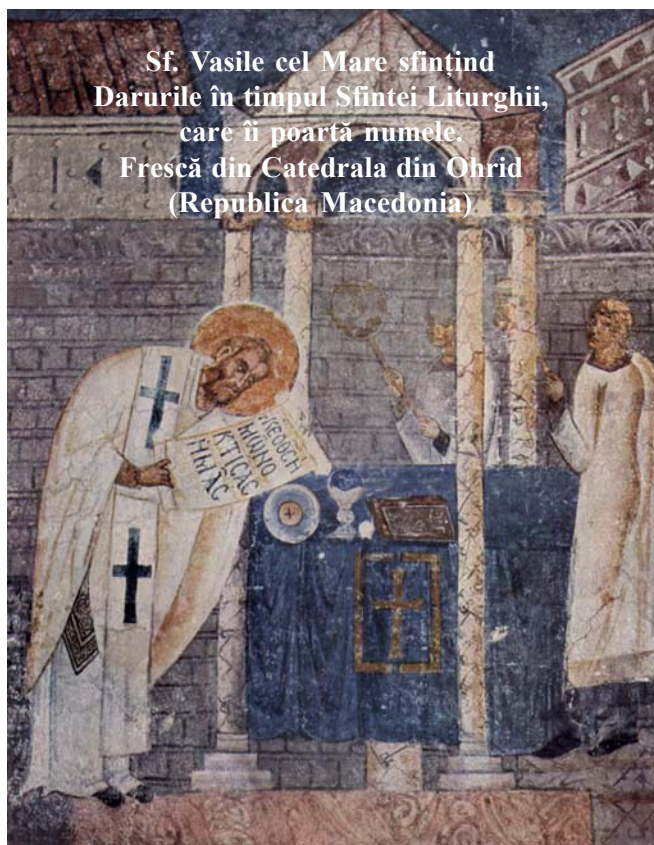
variante locale de săvârșire a Sf. Liturghii.²

Să vedem însă de unde provine cuvântul „liturghie” și cum a fost el impropriat de către Biserica creștină? Termenul, de origine greacă, a fost întrebuințat cu mult timp înainte de era creștină, desemnând orice serviciu sau funcție de interes

slujba *Jertfei Legii celei Noi*, pentru preamărirea lui Dumnezeu și lucrarea Acestuia pentru sfințirea poporului celui credincios. Există și un sens secundar, privitor la rugăciunea de mijlocire, invocată de preot pentru ajutorarea cuiva. „A da (o) liturghie” înseamnă a plăti preotului o sumă de bani spre a pomeni numele persoanelor (în viață sau decedate) din familie, cu prilejul oficierei Sf. Liturghii.

Prima Liturghie este instituită de Mântuitorul-Hristos în împrejurările unui ospăț special, la Cina cea de Taină alături de Ucenicii Săi. Apoi, ca expresie a lucrării Duhului Sfânt în Biserică, forma acesteia va evolua, prin contribuția personală a Sf. Părinți ai Bisericii, însoțită de o serie de adaptări locale, ajungându-se, treptat, la trei variante liturgice: a Sf. Ioan Gură de Aur, Arhiepiscopul Constantinopolului, cea mai des întâlnită, a Sf. Vasile cel Mare, Arhiepiscopul Cezareei Capadociei și a Sf. Grigore Dialogul, Episcopul Romei. Primele două sunt identice, în ceea ce privește structura. Ceea ce aparține doar Sf. Vasile⁴, căci despre creația acestuia dorim să vorbim mai mult, este partea cuprinzând anumite rugăciuni citite în taină de către preot, pentru sfințirea Darurilor.

Liturghia Sf. Ierarh capadocian se săvârșește numai de zece ori în perioada Anului Bisericesc (primele cinci Duminici din Postul Mare, Joia Mare și Sâmbăta Mare, Ziua Sf. Vasile cel Mare, Ajunul Crăciunului și al Bobotezei). Cu toate acestea, imnologia liturgică reprezintă una dintre cele mai frumoase creații ale creștinătății din toate timpurile. Iată un fragment: ➡

Sf. Vasile cel Mare sfântind Darurile în timpul Sfintei Liturghii, care îi poartă numele. Frescă din Catedrala din Ohrid (Republica Macedonia)

obștesc, adică în folosul întregului popor.³ Sensul era așadar unul mult mai larg decât cel de astăzi. Sf. Scriptură, introduce acea conotație aparte, Liturghia fiind în strânsă legătură cu chemarea și misiunea preoțească, derivată din cea a Arhierelui Hristos. (Evrei 8, 2, 6) De fapt, în întreaga Sf. Liturghie, de la început până la sfârșit, Hristos este prezent nevăzut în mijlocul credincioșilor, după cum Însuși a făgăduit: „Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor.” (Matei 18, 20) Astfel s-a ajuns ca în timpurile noastre „Liturghia” să desemneze

„Cel ce ești, [...] Părinte Atotțiitorule, [...] vrednic cu adevărat și drept și cuvenit lucru este, pentru marea cuviniță a sfințeniei Tale, pe Tine a Te lăuda, Ție a-Ți cânta, pe Tine a Te binecuvânta, Ție a ne închina, Ție a-Ți mulțumi, pe Tine a Te slăvi, Cel ce singur ești Dumnezeu cu adevărat, [...] Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos [...], Care este chipul bunătății Tale, pecete asemenea chipului, [...] prin Care S-a arătat Sfântul Duh, [...] începutul bunătăților celor veșnice, [...] de Care toată făptura cea cuvântătoare, întărită fiind, Ție slujește și Ție pururea Îți înalță cântare de slăvire [...] împreună cu Puterile Îngerești.⁵ În această rugăciune nu avem decât un mare comentariu al Simbolului de Credință, compus în anii 325 și 381 d.Hr.. Este o laudă închinată Sf. Treimi, adusă de către noi, oamenii, și de către îngeri, creația nevăzută a Ziditorului. Chiar dacă această mărturisire a credinței este rostită în Sf. Altar, de către preotul slujitor, ea devine semn al comuniunii și împreună-slujirii tuturor credincioșilor, care răspund într-un glas: „Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot! Plin este cerul și pământul de mărirea Lui.”

O altă rugă, aparținând Liturghiei Sf. Vasile, face apel la întreaga istorie a mântuirii neamului omenesc. Iată textul: „Cu aceste fericite Puteri, Iubitorule de oameni, și noi, păcătoșii, strigăm și grăim: Sfânt ești cu adevărat [...] căci, cu dreptate și cu chibzuire adevărată, ne-ai adus toate; că, zidind pe om, [...] cu chipul Tău, Dumnezeule, l-ai pus în raiul desfătării. [...] Dar, neascultându-Te pe Tine, [...] l-ai izgonit, cu judecata Ta cea dreaptă, Dumnezeule, din rai în lumea aceasta, [...] rânduindu-i lui mântuirea cea din a doua naștere, cea prin Însuși Hristosul Tău. Mai apoi, prooroci ai trimis, minuni ai făcut prin sfinții Tăi, [...] grăitu-ne-ai prin gura proorocilor, vestindu-ne mântuirea ce avea să fie. [...] Iar când a venit plinirea vremii, ne-ai

grăit prin Însuși Fiul Tău, [...] Care, Dumnezeu fiind mai înainte de veci, pe pământ S-a arătat și cu oamenii a viețuit [...] Că, de vreme ce prin om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, a binevoit Unul-Născut Fiul Tău, Cel ce este în sânurile Tale, [...] să Se nască din Sfânta Fecioară Maria. [...] Și, viețuind El în lumea aceasta, dându-ne porunci de mântuire, scoțându-ne pe noi din rătăcirea idolilor, ne-a adus la cunoașterea Ta, a Adevăratului Dumnezeu și Tată, agonisindu-ne pe noi Sieși popor ales, preoție împărătească, neam sfânt, curățindu-ne prin apă și sfințindu-ne cu Duhul cel Sfânt.”⁶ Acum mărturisirea devine rugăciune de mulțumire adresată lui Dumnezeu, pentru trimiterea în lume a Unicului Său Fiu, anunțată încă de la Creație. Se vorbește, pe de o parte, despre neascultarea primilor oameni, pusă față în față cu îndurarea lui Dumnezeu, Care nu Și-a uitat zidirea.

Urmează rugăciunea de chemare a Duhului Sfânt, în vederea prefacerii Darurilor de pâine și vin, în adevăratul Trup și Sânge al Mântuitorului Hristos: „Ție ne rugăm și de la Tine cerem, Sfinte al sfinților, cu bunăvoința bunătății Tale, să vină Duhul Tău cel Sfânt peste noi și peste Darurile acestea ce sunt puse înainte și să le binecuvinteze pe dânsle și să le sfințească.”⁷ Este o aducere aminte a cuvintelor și gesturilor Lui Hristos, asupra pâinii și a vinului, cu care credincioșii se vor împărtăși spre iertarea păcatelor și viața veșnică. Actul consumării Trupului Domnului reprezintă punctul central al oricărei Sfinte Liturghii, deoarece prin mijlocirea jertfei nesângeroase se înfăptuiește un adevărat schimb de viață între Dumnezeu și credincioși.⁸ Ei se pot numi acum mădulare ale Bisericii, „carne din carnea lui Hristos și oase din oasele Lui.” (Efeseni 5, 30)

În concluzie, Dumnezeiasca Liturghie a Sf. Vasile cel Mare reprezintă imaginea Împărăției lui Dumnezeu, coborâtă pe pământ, în

mijlocul oamenilor. Astfel, prin ceva văzut intrăm în comuniune de viață și iubire cu sursa Iubirii veșnice, Hristos. Iubire înseamnă în primul rând jertfă, iar atunci când mergem la Biserică învățăm să fim jertfitori, aducându-ne pe noi înșine ca dar lui Dumnezeu.

Chiar dacă textele compuse de Sf. Vasile cel Mare sunt citite în taină, de către preotul slujitor, acesta o face în calitate de organ al Duhului Sfânt, în prezența adevăratului Săvârșitor al Sfintei Liturghii, Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Toate aceste observații au rolul de a alunga rutina duhovnicească, care ne cuprinde nu de puține ori, prin participarea la Sfânta Liturghie duminicală sau din sărbători. Suntem tentați să nu ascultăm cu atenție textul din Rânduiala Liturghiei, sau mai grav să-l receptăm ca pe o rostire goală, lipsită de conținut. Textul Sf. Vasile cel Mare, prin contribuția la viața spirituală a Bisericii împodobește nespus Sf. Liturghie dar mai ales ne ajută pe toți să nu despărțim rugăciunea de viața de zi cu zi.

Preot Daniel NICHITA

¹ Folosirea în comun a bunurilor materiale și participarea la aceeași viață duhovnicească.

² Pr. Drd. Neculai Dragomir, *Liturghiile Bisericii Copte și ale Bisericii Etiopiene, în comparație cu cele Ortodoxe*, în „Studii Teologice”, Seria a II-a, Anul XXXVI, Nr. 3-4, 1984, p. 234.

³ Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Liturgica specială*, p. 136.

⁴ Despre care mărturisesc contemporani de-ai lui: Sf. Grigorie Teologul (+389 d.Hr.), Sf. Amfilohie de Iconiu, Sf. Proclu Patriarhul al Constantinopolului (+446 d.Hr.) ș.a..

⁵ *Liturghier*, E.I.M.B.O.R, București, 2012, p. 249.

⁶ *Ibidem*, p. 251.

⁷ *Ibidem*, p. 251.

⁸ Pr. Conf. Ilie Moldovan, *Sfânta Liturghie ca icoană a Împărăției lui Dumnezeu și însemnătatea ei în viața religios-morală a creștinului ortodox*, în „Ortodoxia”, Anul XXXIV, Nr. 1, 1982, p. 101.

General (r) Conf. Univ. Dr. Vasile Jenică APOSTOL

Cultura și viața religioasă în timpul domniei lui Ștefan cel Mare (I)

Cultura românească, în general, în secolul al XV-lea, s-a îmbogățit substanțial cu noi motive de inspirație și cu noi creații în toate domeniile.

„Cultura populară este foarte receptivă în deosebi temelor cu caracter social, care exprimă lupta pentru libertate. Epica populară a păstrat momente însemnate din luptele pentru independență, din faptele de vitejie ale promotorilor acesteia: Iancu de Hunedoara, Ștefan cel Mare, Pavel Chinezu etc. Poeți și rapsozi populari din Țările Române au transmis din generație în generație asemenea episoade”¹

În cele trei Țări Române existau la vremea aceea școli sătești modeste în care se învățau cititul și cântările bisericești. Aceste școli și cele mănăstirești ortodoxe – în Transilvania și catolice – pregăteau elevi pentru alte școli mai înalte orășenești sau de pe lângă unele biserici mai însemnate. Dintre acestea, școala de pe lângă mănăstirea din Perii Maramureșului și mai ales cea de pe lângă biserica Sfântul Nicolae din Șcheii Brașovului au jucat un rol deosebit. În aceste școli, învățământul se făcea în limba slavonă. În școlile catolice de pe lângă capitlurile episcopale, limba de predare era latina, iar organizarea era aceeași ca și a școlilor vremii din celelalte țări europene, pe două cicluri: Trivium (gramatica, retorica și dialectica) și quadrivium (aritmetica, geometria, astronomia și muzica).

„O asemenea școală va fi existat și la Suceava, unde e pomenit italianul Batista din Verentino, magistru în diferite arte (magister indiversis artibus)”²

Cultura religioasă

Cultura clasei dominante poartă în această vreme pecetea influenței Bisericii.

„În Țările Române, au circulat texte religioase în limba slavonă, cum sunt imnurile religioase compuse de Filos, fost logofăt al lui Mircea, sau elogiul vistierului Simion Dedulevici închinat Sf. Mihai al Sinadelor”³

O activitate culturală remarcabilă a avut-o călugărul Grigore Țamblac, stabilit în Moldova în 1401, autorul scrierii cu caracter hagiografic „Viața Sf. Ioan cel Nou”. Lipsită, de la dispariția lui Mircea cel Bătrân (1418) și Alexandru I cel Bun (1432), de o personalitate care să fie potrivită cadrelor politice ortodoxe, românită medievală și modernă găsește prin Ștefan împlinirea așteptărilor mult amânate și chiar depășirea lor. „Este continuarea legitimă a unui timp închinat consolidării unei rupturi consacrate sub formula nașterii celor două libertăți românești, deși din prima clipă ele n-au evadat din ierarhia statală medievală. Așteptarea prelungită și împlinirea nevoii sunt totodată, cu sau fără poetizare, dorințe ale simplității simplificatoare, ale găsirii unei clarități conforme cu opțiunea genetică.”⁴

Literatura istorică moldoveană din timpul lui Ștefan cel Mare este bogată în conținut. La curtea Voievodului a fost alcătuită o cronică oficială scrisă în limba slavonă al cărei original nu s-a păstrat, dar cuprinsul a fost transmis în 5 variante: Letopisețul anonim, Letopisețul de la Putna, Cronica moldo-germană, Cronica moldo-rusă și Cronica moldo-polonă.

Toate variantele încep cu „descălecatul” Moldovei (1359), așa cum era în original, și tratează același fond principal de fapte și evenimente din domnia lui Ștefan cel Mare, reflectând conținutul principal al originalului.

„Acestei perioade istorice îi corespunde un fenomen cultural de o însemnătate primordială: folosirea limbilor materne în operele scrise. Sub influența husitismului, se traduce, în 1430, la Troțuș în Moldova, de către husiții maghiari refugiați acolo, Biblia.”⁵

Ca urmare a ridicării nivelului de cultură a micii nobilimi și a orășenimii, sub influența husitismului se traduc, la pragul de trecere de la secolul al XV-lea la al XVI-lea, cele dintâi scrieri în limba română din limba slavonă: Codicele Voronețean, Psaltirea Scheiană, Psaltirea Hurmuzachi – toate texte de uz bisericesc.

Începuturile artei arhitecturale în Țările Române din secolele XIII-XIV (Cozia, Sân Nicoară de la Argeș, Cotmeana, Sfântul Nicolae de la Rădăuți) ajung la o dezvoltare remarcabilă în secolul al XV-lea. „Stilul moldovenesc” din vremea lui Ștefan cel Mare este reprezentat de bisericile de proporții mai mari de pe lângă curțile domnești din Vaslui, Iași, Hârlău, Dorohoi, Piatra Neamț și, mai ales, de mănăstirea Putna.

În Transilvania, se remarcă bisericile de la Feleac și Vad construite de Ștefan cel Mare sau cu ajutorul lui.

Arhitectura cu caracter laic s-a realizat pe deplin mai ales în cetățile de piatră din nou construite (Hotin, Tighina) sau în cele amplificate (Suceava, Neamț, Roman). Meșterii argintari din Moldova și-au dovedit marea măiestrie în obiectele de cult (potire, cădelnițe).

Factorul religios în politica externă

Istoricii au întreprins numeroase investigații în legătură cu atitudinea lui

 Ștefan cel Mare față de factorii de putere din afară care și-au găsit expresia cea mai concludentă în războaiele purtate de el și greu se identifică o explicație convingătoare cu privire la modul cum au fost posibile eforturi atât de mari într-o țară atât de mică, cum de a reușit Moldova din vremea sa, cu resurse materiale și umane modeste, să reziste în fața numeroaselor confruntări cu forțe militare străine, de regulă mult mai mari decât cele de care dispunea domnul moldovean.

Calitățile personale nebănuite ale domnului și nevoia de apărare a țării ne dau măsura completă a curajului și jertfei deosebite de care s-a dovedit a fi în stare Moldova pe parcursul acelei spectaculoase jumătăți de veac.

„Înainte de bătălia de la Podul Înalt, Ștefan cel Mare și oștenii săi juraseră că, dacă Dumnezeu îi va ajuta să învingă, vor ține 4 zile de post. Cronicarul polonez Martin Bielski, contemporan cu acest eveniment, relatează că, după victorie, domnul, desculț, însoțit de oastea sa, a făcut un pelerinaj la locul luptei. Iar Grigore Ureche adaugă că, la întoarcerea victorioasă la Suceava, i-au ieșit înaintea mitropolitul și cu toți preoții, aducând Sfânta Evanghelie și cinstita Cruce în mâinile sale ca înaintea unui împărat și biruitoriu de limbi păgâne de l-au blagoslovit.”⁶

Convingerile religioase ale lui Ștefan se conturează din documentele istorice care au fost scrise la porunca sa, ori au fost dictate de el. Astfel, inscripția murală din biserica de la Războieni, locul cu cele mai grele din puținele sale înfrângeri, începe astfel: „În zilele binecinstitorului și de Hristos iubitorului domn Io Ștefan Voievod, din mila lui Dumnezeu domn al Țării Moldovei...” pentru ca în continuare să înștiințeze generațiile de urmași că nenorocul care a lovit atunci țara și pe domnul ei s-a făcut „cu voia lui Dumnezeu”⁷. În acest fel, domnul mărturisește că Îl venerează pe Stăpânul său din ceruri, Îl cinstește din toată inima, neprefăcut, așa cum trebuie să o facă un drept credincios.

De data aceasta, i-a fost sortit să fie învins de „necredincioși”, fapt care, în adâncă lui convingere, s-a putut întâmpla doar „cu voia lui Dumnezeu”.

„Evident, el caută să înțeleagă și să explice și altora de ce, într-un război sfânt, divinitatea și-a întors față de la el.”⁸

În urma aceluiași eveniment, pierderea bătăliei de la Valea Albă, Ștefan l-a trimis la Veneția pe ambasadorul Ion Țamblac cu un mesaj în care cele întâmplate erau relatate în egală măsură patetic și realist. „Care lucru, explică el, judec că a fost cu voia lui Dumnezeu, ca să mă pedepsească pe mine ca pe un păcătos, fie lăudat numele Său.”⁹

Această manieră de exprimare demonstrează puternicul sentiment religios al lui Ștefan.

Așa cum bine este cunoscut în istorie, Ștefan era un om al acțiunii, „neleneșu, fiindu-i inima aprinsă de lucruri vitejești.”¹⁰

Credința sa era o credință a acțiunii, întrucât, așa cum sublinia Nicolae Iorga, „el a fost un bun creștin prin fapte” și tocmai de aceea „fără nicio trufie în faptele sale, care i se par că vin printr-însul deaiurea și de mai sus.”¹¹

Cel mai important prilej de manifestare a devotamentului său prin fapte față de credința străbună l-a constituit lupta împotriva dușmanilor creștinilor. Aici își are originea, întâi de toate, rezistența sa neobosită la numeroasele campanii de jaf și cotropire ale otomanilor și tătarilor asupra Moldovei și a celeilalte țări Românești, a Munteniei. Creștinismul românilor din secolul XV căuta să se impună cu deosebită insistență pe întreg spațiul locuit de ei. Acest spirit tenace și expansiv fusese implantat de ambițiosul misionarism cultural și religios bizantin dinaintea împresurării Constantinopolului de către otomani, cu precădere în secolele X-XIII, și alimentat după aceea de tradiția creștin ortodoxă a țărilor sud-dunărene. Astfel, în sânul comunității din acest spațiu, a început să se afirme un puternic sentiment religios care s-a arătat

intolerant nu numai față de islamism, dar chiar și în raport cu alte forme ale creștinismului. Acest climat psihologic ostil altor credințe a constituit o premisă temeinică pentru atitudinea războinică a românilor.

De aceea, românii se opuneau cu îndârjire oricăror tentative de cuprindere a pământului lor în sfera dominației otomane. Ștefan nu a acceptat stăpânirea sultanului în niciun fel. A refuzat să plătească haraciul impus Moldovei înainte de venirea sa la domnie, fapt care a constituit primul pretext al grelelor războaie cu otomanii, a dovedit „un curaj incredibil dând piept cu puternicul Mohamed, cuceritorul Constantinopolului, a atacat mari oști otomane la Vaslui, Valea Albă, Cătlăbuga, la Dunăre, și chiar în îndepărtata Caffa, a stat ca zid de neclintit în fața ordiiilor temutului han tătarăsc Mengli Ghirai, aliatul și vasalul sultanului. De cele mai multe ori a ieșit învingător, prin iscusința, abilitatea și vitejia sa neasemuite, dar nu în ultimul rând datorită încrederii sale nestrămutate că Dumnezeu era întotdeauna pe aproape, luminându-i cugetul și întărindu-i brațul”¹².

Eforturile aproape supraomenești ale lui Ștefan de a respinge năvălirile musulmane în țara sa erau manifestări dramatice ale luptei pentru supraviețuire fizică și spirituală. Atât cât l-au ținut puterile, el nu a admis nicio formă de compromis cu otomanii și nu le-a permis nici domnilor Țării Românești să ignore această regulă, alungându-i din scaunul domniei pe Radu cel Frumos, Laiotă Basarab și pe alții, fără a încerca să unească cele două țări surori, deși putea să o facă. În viziunea lui, nu conta cine domnea în cealaltă țară – important era doar ca acela să nu fie supus sultanului. În contactele sale cu principii creștini prin intermediul corespondenței sau al trimișilor diplomatici, sublinia de fiecare dată hotărârea nestrămutată de a lupta împotriva păgânilor cu orice preț. Un mesaj adresat în 1477 Senatului Venețian se termina cu rugămintea de a i se acorda ajutor „creștin, spre a păstra această țară, a

➔ mea, folositoare pentru treburile creștine. Și vă făgăduiesc că orice ajutor îmi veți trimite, eu vă voi înapoia înzecit, de câte ori veți avea nevoie...”¹³

Rolul deosebit al domnului moldovean în confruntarea cu agresiunea musulmană a fost foarte apreciat de întreaga lume creștină din vremea sa, atât din țările vecine, cât și din cele din Occident. Printre admiratorii și încurajatorii săi s-au numărat Ungaria, Veneția și Papa Sixt al IV-lea, care i-a adresat câteva mesaje de felicitări și mulțumiri pentru marele său curaj manifestat în lupta cu otomanii. A fost preamărit, fiind numit „apărător al adevăratei credințe creștine”, „sabie a creștinătății”, „atlet al lui Hristos”.

La întrebarea pe care și-au pus-o istoricii dacă Ștefan a biruit mai mult cu sabia sau cu credința, ne putem situa de partea celor care afirmă că biruințele sale s-au datorat într-o măsură hotărâtoare credinței, deoarece, pe atunci, apărarea credinței însemna în același timp asigurarea stabilității domniei și a securității țării. Sub aspectul intereselor de stat, nu avea aceeași atitudine față de otomani și de creștinii neortodocși. El a reacționat întotdeauna cu bucurie de fiecare dată când statele creștine europene încercau să întemeieze coaliții anti-otomane.

„Corespondența și relațiile sale diplomatice cu Papa de la Roma și cu țările occidentale care se confruntau cu Poarta Otomană, tratatele politice încheiate în mai multe rânduri cu Ungaria și Polonia care, indiferent de conținutul concret al fiecăruia în parte, erau convenții de prietenie și colaborare... sunt dovezi sigure că, virtual, aceștia erau prietenii și aliații săi în lupta împotriva unui dușman comun.”¹⁴

Relațiile sale bune cu lumea catolică nu au însemnat însă niciodată cedări din punct de vedere religios, deoarece el înțelegea că religia era o pârgie politică de mare influență, că acceptarea altei religii ar fi periclitat statutul politic al țării și pe al său ca domn.

În acest sens, este de subliniat aprecierea lui Nicolae Iorga potrivit căreia „în multe lui încercături și greutăți, el a făcut numai rareori o politică religioasă provocată de interesele sale politice care-l puteau îndrepta câteodată către puterile catolice.”¹⁵

Această atitudine venea încă de pe vremea lui Petru I Mușat care, printr-o politică abilă față de Ungaria și Polonia, ce căutau să-i cuprindă țara în hotarele lor, „a tăiat definitiv orice posibilitate de înaintare a catolicismului în Moldova”,¹⁶ înființând Mitropolia și orientând țara sub aspect confesional exclusiv spre Constantinopol.

În noile condiții istorice, Ștefan era independent sub aspect politico-religios, nu numai în raport cu puterile catolice, ci și față de Constantinopol care fusese cucerit de către turci. Câteva încercări ale Papei de a înființa pe timpul său episcopii catolice în Moldova au fost curmate din fașă și a mers până acolo încât au fost expulzați din țară catolicii care îl incomodau, încercând să influențeze politica Moldovei.

Relațiile cu Muntele Athos

„După căderea Bizanțului și a țărilor ortodoxe din Balcani, Principatele Române au rămas singurul teritoriu a cărui autonomie acordată de Înalta Poartă permitea refugiaților greci, sârbi, bulgari, sirieni sau ierusalitimi să se îndrepte către ele, acestea devenind astfel un centru politic și cultural al lumii ortodoxe.”¹⁷

De aici înainte, domnii români și-au asumat responsabilitatea continuării tradiției bizantine, considerându-se ei înșiși urmași ai bazileilor bizantini. Ei vor practica o politică de protecție față de toate locurile sfinte din Orient. Bizanțul real dispăruse, dar locul lui fusese luat de un Bizanț ideal care va dura prin instituții, artă și arhitectură. Era un Bizanț perpetuat prin structurile Muntelui Athos și ale Patriarhiei Ecumenice. Domnii români își vor îndrepta atenția către Athos și către Patriarhia Ecumenică, precum și către

celelalte Patriarhii pe care le vedeau drept instituții ce conservau tradiția bizantină. „De aceea, tendința atonită a domnilor români nu era numai un act de evlavie, ci devenea și unul cu semnificație politică.”¹⁸

Se încerca o reconstituire a Imperiului Bizantin sub egida Patriarhiei Ecumenice și a celorlalte centre ortodoxe. În acest sens, Nicolae Iorga folosea formula „Bizanț după Bizanț”. Domnitorii români și-au făcut o politică de tip bizantin imperial de susținere a „Muntelui”, ajutând Athosul să supraviețuiască, așa cum au făcut-o și pentru toate celelalte locuri sfinte, aceasta constituind un act cu semnificație politică, dar mai ales unul de evlavie. „Este cunoscut astăzi și nu neagă nimeni faptul că Țările Române au constituit balonul cu oxigen al Ortodoxiei, în general, și al Muntelui Athos, în special, pentru o perioadă de aproape cinci secole.”¹⁹

Ștefan cel Mare nu a fost primul domn moldovean care a deschis drumul acestor relații cu Athosul, existând unele argumente potrivit cărora acest drum a fost deschis de Alexandru cel Bun despre care „tradiția spune că ar fi primit chiar vizita împăratului Ioan al VIII-lea Paleologul care se întorcea din Occident unde fusese spre a cere ajutorul latinilor în apărarea cetății ortodoxiei Constantinopolul.”²⁰

Referindu-ne la atitudinea lui Ștefan cel Mare față de Ortodoxie, în general, și față de Muntele Athos, în special, este demn de subliniat faptul că a făcut ca mănăstirea Zografu să devină – evident, prin daniile marelui domn – „lavră a Țării Moldovei”. Însuși domnitorul obișnuia să numească Zografu „mănăstirea noastră”, ceea ce înseamnă că avusese o contribuție însemnată la refacerea ei. Ștefan și-a îndreptat atenția către Zografu încă din anul 1463.

La 10 mai 1466, la câteva zile după începerea edificiului de la Putna, Ștefan cel Mare elibera un Hrisov prin care acorda Zografului 100 galbeni ungurești și mai apoi câte 500 aspri în schimbul pomenirii lui și a familiei sale la sfintele ➔

→ slujbe. Suma avea să fie trimisă anual și se pare că va fi plătită și de urmașii domnului. La 13 septembrie 1471, domnul moldovean dădea un nou hrisov „mănăstirii noastre din Sfântul Munte” care privea de fapt spitalul despre care spunea: „cu voia lui Dumnezeu noi înșine l-am întărit să fie spre sănătatea părinților, a noastră și a copiilor noștri”.

„Este vorba despre o danie anuală de 500 aspri.”²¹ Tot marelui domnitor i se datorează construcția, la 1474, a unui turn far cunoscut ca arsana a mănăstirii. Ca recunoștință pentru biruința de la Vaslui (ianuarie 1475) împotriva turcilor, domnul Moldovei a dăruit la Zografu icoana făcătoare de minuni a Sfântului Gheorghe, protector al Moldovei. Ștefan a refăcut complet mănăstirea Zografului, reparând partea surpată a zidului ogrăzii, chiliile și trapeza, aceasta din urmă isprăvindu-se de reparat în iulie 1495.

În 1489, când călugărul Isaia de Hilandar vizita Zografu, spunea că mănăstirea este făcută de Ștefan cel Mare.

Cu puțin înainte de moarte, în 1502, Ștefan a refăcut din nou întreaga mănăstire, zugrăvindu-i integral catoliconul.

De-a lungul domniei sale, Ștefan a înzestrat mănăstirea Zografului cu odoare și manuscrise care stau și astăzi ca mărturie a permanentei griji a domnului.

„În biblioteca mănăstirii se găsește o Evanghelie de la Ștefan din 1495 care are la sfârșit o însemnare din care aflăm că era cumpărată de domn și dăruită bisericii din Borzești pe Troțuș.”²²

„O primă urmă a legăturilor româno-atonite o constituie un manuscris: *Cuvinte pentru post ale Avei Doroftei de la mănăstirea Bisericanii* pe al cărui pagină 151 găsim însemnarea (slavă) de la 1476: *Io Ștefan Voievod fiind și iubitor de cuvinte pentru Hristos s-a început cu trudă cartea numită Ava Doroftei de la Sfântul Munte și am dat-o pentru sănătatea și mântuirea mea în același an*, cum spun copiii Petru și Ioan.”²³

Tot din acea perioadă este probabil și celebra icoană a Maicii Domnului (Stăpâna lumii) pe care o dăruise, conform unei inscripții pe o plachetă de aur, a doua soție a lui Ștefan cel Mare (Maria) care a murit la 19 decembrie 1477.

Zograful nu a fost singura mănăstire care a beneficiat de darurile lui Ștefan. La aceasta se mai adaugă Vatoped, Grigoriu și Constamonitu, așa cum subliniază V. P. Năsturel în lucrarea sa „Le mont Athos”.

La Vatoped, Ștefan cel Mare a ridicat, la insistențele călugărilor, arsana pentru corăbii cu care și este înfățișat închinându-o Maicii Domnului cu Pruncul în brațe.

În legătură cu mănăstirea Grigoriu, se poate afirma faptul că Ștefan cel Mare a reînnoit-o din temelii pe la 1500. Un document al sinaxei Muntelui Athos din 16 iunie 1513 relatează circumstanțele în care lui Ștefan cel Mare i s-a cerut ajutor de către atoniți.

„Se spune că mănăstirea fiind distrusă de pirați a fost chemat din pustie călugărul Spiridon la egumenia ei. Acesta *neavând unde să-și plece capul* s-a îndreptat către milostivul domn, *lui Ștefan Voievod* înduplecându-l să devină ctitor ceea ce s-a și întâmplat, pentru că Ștefan a rezidit-o din temelii. Tot atunci i-a dat și 24000 de asprii cu care Grigoriu a cumpărat de la Karies chilia Sfântului Trifon.”²⁴

„Sub Ștefan cel Mare, mănăstirea Grigoriu a fost reparată de trei ori: 1497, 1500 și 1502, când zidește turnul clopotniței la baza căruia se poate găsi inscripția: *blagocinstiv gospodar satvoril vleato 7010* (eu moldoveanu voievod Ștefan am ridicat aceasta 1502).”²⁵

Prezența românească este semnalată și la mănăstirea Costamonitu. Inițial, aceasta a fost susținută, în perioada când tot Athosul era în dificultate, de voievozii sârbi. Iar când sârbi nu au mai putut s-o ajute, această datorie trece asupra românilor, așa cum remarca Nicolae Iorga. Cel dintâi dintre voievozii români care au ajutat-o a fost Ștefan cel Mare care, în 1493, făcea o danie de 5000 aspri

mănăstirii și 500 trimisului care va veni anual să ia acești bani.

Viața religioasă internă. Mitropoliți și episcopi

Biserica Moldovei și-a păstrat și pe timpul domniei lui Ștefan cel Mare organizarea pe care o avea în prima jumătate a secolului al XV-lea. Mitropolia era la Suceava, iar la Roman și Rădăuți exista câte o episcopie. Cel care l-a uns domn la Direptate pe fiul lui Bogdan a fost mitropolitul Teoctist. „Înalt prea sfinția sa părintele mitropolit Teoctist l-a primit în odăjdii, închinându-se împreună cu toți clericii care îl însoțeau, și poporul a cunoscut dintr-o dată, strigând cu bucurie, cum era din vechi obicei la domnie nouă. Când Vodă a făcut semn și oștenii s-au încălărat stăpânind mulțimea și alinând-o, Măria sa a coborât către părintele Teoctist primind pe frunte Sfântul Mir și cununa.”²⁶

Mitropolitul Teoctist era, după unele informații istorice, de neam însemnat, poate rudă cu familia domnitoare ca și predecesorul său Iosif. Așa s-ar explica rolul important pe care l-a avut în viața politică a Moldovei timp de un sfert de veac. Era și un bun cărturar. Ni s-a păstrat Tetraevanghelul scris de el și dăruit mănăstirii Neamțului „pentru rugăciunea sa și a celor ce vor citi pe el și vor asculta cu osârdie”. Teoctist figurează adesea în fruntea martorilor din hrisoave, mai ales în acelea privind mănăstirile precum și în unele acte cu caracter politic. „În 1462, el jură împreună cu ceilalți demnitari bisericești și laici ai Moldovei că va păstra credința regelui Cazimir al Poloniei, cum făcuse printr-un act deosebit și Ștefan.”²⁷

Teoctist a păstorit Moldova până la 18 noiembrie 1477, fiind înmormântat la mănăstirea Putna. I-a urmat în scaun preotul Gheorghe care fusese mai înainte la mănăstirea Neamțului. Acesta a avut una din cele mai lungi păstoriri din câte cunoaște Biserica Moldovei până în anul 1511, sub Bogdan, fiul lui Ștefan. Ca

TRIANON 100 DE ANI

În memoria colectivă a unei națiuni, evenimentele marcante reprezintă puncte de sprijin în redescoperirea permanentă a identității și unicității în raport cu istoria.

Sub auspiciile încă a unei perioade CENTENAR de la Marele Război (așa cum fusese numit în epoca sa Primul Război Mondial 1914-1920), anul acesta, la începutul lunii iunie, România a accentuat, prin diverse manifestări de tip comemorativ-omagial, momentul semnării Tratatului de Pace cu Ungaria, cunoscut și ca Tratatul de la TRIANON (4 iunie 1920).

În mod concret, acum un secol, la finalul unui conflict care marcase disoluția marilor imperii, ruinase economii, divizase societăți și

transfigurase lumea, după negocieri care au durat aproximativ doi ani (ianuarie 1919-septembrie 1920), delegațiile țările beligerante întrunite la Paris au semnat tratate și înțelegeri diplomatice ale căror ecouri străbat până astăzi.

Primul Război Mondial, „un conflict gândit să pună capăt tuturor conflictelor”, s-a transformat, în special prin sechelele teritoriale, dar și cultural-etnice impuse de tratate, în ceea ce mareșalul francez Ferdinand Foch a numit „un armistițiu pe 20 de ani” (*de-a dreptul profetic, dacă luăm reper începutul celui de-Al Doilea Război Mondial – 1 septembrie 1939 – invadarea Poloniei de către trupele regimului nazist-german*).

Modul aproape imposibil de a retrasa granițele ajungând la un consens între **principiul idealist** al lui Woodrow Wilson (președintele SUA care prezentase la Paris, sub formula *Dreptul popoarelor de a dispune de ele însele*, un program pentru viitorul relațiilor internaționale „Cele 14 Puncte”), **principiul realist** a lui Lloyd George (premierul englez care încerca să păstreze în Europa continentală un echilibru între diferitele state și să le unească împotriva extremismelor, pentru a asigura o pace durabilă, și fără să fie prea sever cu învingșii, pentru a le permite o reconstruire economică) și **principiul naționalist** impus de Georges Clemenceau (premierul francez care

documente mai întâi pe Tarasie. „El este menționat pentru prima oară într-un document din 12 septembrie 1464 unde domnul îl numește: *episcopul nostru Chir Tarasie din Târgul de Jos*”.²⁸

Ultima oară este pomenit în Hrisovul din 14 octombrie 1473, atribuindu-i-se titlul de „episcop al Mitropoliei de Jos”, fapt care nu trebuie interpretat în sensul că ar fi avut un rang ierarhic egal cu al Mitropolitului de Suceava. Față de episcopul de Rădăuți, însă, deși aveau ambii același grad ierarhic, trecea înainte, ordine care se păstrează în documentele cancelariei domnești.

După Tarasie, urmează ca episcop Vasile, un ierarh învățat care a redactat un tratat despre deosebiriile dintre catolicism și ortodoxism. „Este menționat în actele vremii prin anii 1488 (4 aprilie) și 1499 (12 iulie). Urmașul acestuia a fost Teoctist, fost egumen de Neamț, care apare pentru prima oară în actul din 17 noiembrie 1502, privitor la mănăstirea Putna și poartă ca și Tarasie titlul de episcop al Mitropoliei de Jos din târgul Romanului. „La Rădăuți găsim un singur episcop, pe Ioanichie, care, de

asemenea, are o păstorie foarte lungă. Cea dintâi mențiune este în documentul din 25 aprilie 1472 unde e trecut după Tarasie, episcopul de Roman; cea din urmă, în 26 august 1503, când Ștefan confirmă aceste episcopii *ocina ei dreaptă*, anume satele Rădăuți cu morile și Cotmanul Mare cu cele nouă cătune care îi fuseseră dăruite de *strămoșii săi*”.²⁹

(*va urma*)

¹ *Istoria României, compendiu*, pag. 139;

² *Ibidem*;

³ *Ibidem*;

⁴ Alexandru Simeon, *Ștefan cel Mare și Matia Corvin, o coexistență medievală*, Presa Universitară Clujeană, 2005, pag. 23

⁵ *Istoria României, compendiu*, p. 140;

⁶ Prof. Doctor Ioan Țurcanu, Chișinău, *Factorul religios în politica externă a lui Ștefan cel Mare*, Revista de istorie militară, pag. 37;

⁷ Nicolae Iorga, *Istoria românilor*, vol. IV, Ed. Cavaleru, București, 1996, p. 139;

⁸ Prof. Doctor Ioan Țurcanu, Idem;

⁹ Nicolae Iorga, Idem, p. 139;

¹⁰ Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, București, 1967, pag. 93;

¹¹ Nicolae Iorga, *Istoria lui Ștefan cel Mare povestită de neamul românesc*, București, 1904, pag. 56;

¹² Profesor Doctor Ioan Țurcanu, idem, pag. 40;

¹³ *Ibidem*, pag. 40;

¹⁴ *Ibidem*, pag. 42;

¹⁵ Nicolae Iorga, *Istoria Bisericii Românești și a vieții religioase a românilor*, Ediția a doua, volumul 1, București, 1955, pag. 106;

¹⁶ Vasile Domeiuc, *Petru I Mușat*, București, 1988, pag. 103;

¹⁷ Preot Doctor Ioan Moldoveanu, *Contribuții la istoria relațiilor Țărilor Române cu Muntele Athos, 1650-1683*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2007, pag. 11;

¹⁸ Eugen Stănescu, *Cinci sute de ani de relație româno-bizantine în „lumea Bizanțului”*, București, 1972, pag. 167;

¹⁹ Preot doctor Ioan Moldoveanu, Idem, pag. 9;

²⁰ *Ibidem*, pag. 17;

²¹ *Ibidem*, pag. 177;

²² *Ibidem*, pag. 178;

²³ Șt. Gr. Berechet, *Însemnări slavo-române pe manuscrise vechi*, Arhiva Iași, 1931, pag. 451;

²⁴ Preot Doctor Ioan Moldoveanu, Idem, pag. 240;

²⁵ Bodogae, *Ajutoarele*, pag. 280;

²⁶ Mihail Sadoveanu, *Viața lui Ștefan cel Mare*, Editura de stat pentru literatură și artă, pag. 69;

²⁷ *Revistă de istorie militară*, pag. 88;

²⁸ *Ibidem*, pag. 89;

²⁹ *Ibidem*;

→ înțelegea să dezarmeze definitiv Germania și să o slăbească economic prin plata unor imense despăgubiri de război. Considerat principalul vinovat de izbucnirea războiului, în viziunea sa, fostul Reich trebuia redus la nivelul unui stat lipsit de personalitate), avea să conducă Europa în următorii ani la un decont greu de suportat.

În mod evident, această acțiune a negocierilor și tratatelor purtate la Paris în deceniul doi al secolului XX este una amplă, așa că ne vom opri în câteva rânduri doar la a aminti momentele la care, nu doar România, ci și de celelalte state socotite „îndreptățite” au semnat tratate cu învingătorii: Germania (Versailles - 28 iunie 1919), Austria (Saint-Germain, - 10 septembrie 1919), Bulgaria (Neuilly - 27 noiembrie 1919), Ungaria (Trianon - 4 iunie 1920) și Imperiul Otoman (Sèvres - 10 august 1920), și vom lăsa ca accentul să cadă pe momentul 4 iunie.

Tratatul de la Trianon a fost semnat în Palatul Marele Trianon de la Versailles (bijuteria arhitectonică comandată de Ludovic al XIV-lea în 1687) de către 16 state aliene (inclusiv România), pe de o parte, și de Ungaria, de altă parte, ca succesoare a fostului Imperiu Austro-Ungar și stat considerat învins.

Personajul cheie în negocierile purtate din partea României a fost Alexandru Vaida-Voevod (prim-ministru decembrie 1919-martie 1920), cel care a intervenit într-un mod abil diplomatic pe lângă reprezentanții marilor puteri pentru soluționarea cauzei României.

Deși din partea României un alt mare diplomat va semna Tratatul de la Trianon, anume Nicolae Titulescu, meritul lui Vaida-Voevod a constat în a argumenta solid și a nu accepta ideea conform căreia semnarea actului ar fi condiționată de o retrasare a graniței cu Ungaria.

Delegația română a arătat în mod clar că nu mai poate fi pusă în discuție o asemenea situație, deoarece aceasta fusese deja stabilită în ședința Consiliului Suprem din 12 iunie 1919 și reiterată prin nota aceluiași for în data de 12 octombrie 1919 unde se specifica faptul că „granițele sunt irevocabile și definitive”.

În plus, la 23 februarie 1920, guvernul condus de Alexandru Vaida-

Voevod anunța că a dispus retragerea trupelor române din Ungaria și, ca urmare a deciziei, s-au stabilit condițiile de a fi luate în considerare și „cererile cu privire la recunoașterea reunirii Basarabiei cu România”, deci un dublu câștig.

Tratatul de pace cu Ungaria, semnat de România, alături de Principalele Puteri Aliate și Asociate la Trianon, a fost votat în cele două camere ale Parlamentului de la București, în 17 și 26 august 1920, iar legea pentru ratificare a fost promulgată prin decret regal la 30 august 1920, documentul intrând în vigoare la 26 iulie 1921.

La 11-13 noiembrie 1920, Parlamentul Ungariei a dezbătut și a votat legea pentru ratificarea Tratatului de la Trianon.

De reținut partea a doua a actului (articolele 27-35) care definește frontierele Ungariei cu statele vecine. În principiu, acestea sunt actualele frontiere ale Ungariei. Frontiera româno-ungară este descrisă în secțiunea a doua a articolului 27 (traseul actualei frontiere între România și Ungaria).

De ce Trianonul?

Importanța Trianonului pentru România este, am putea spune în prima fază, doar una de *jure*, legiferând și recunoscând la nivel internațional ceea ce românii din Transilvania și Banat au hotărât la 1 decembrie 1918 la Alba Iulia, unirea cu țara mamă, România.

În schimb, privit în sens mai amplu, Trianonul este o „confruntare ideologică” încă nestinsă pe fondul căreia, într-un mod paradoxal, importanța se îndreaptă spre contestatarii acestuia (Ungaria).

Pentru românii din Transilvania și Banat, acest act nu putea decât să oficializeze o realitate *de facto* desprinsă dintr-un proces istoric etapizat, în care era continuitatea milenară de neam, limbă și cuget nu a fost niciodată altfel, indiferent de statutul politic al acestor teritorii. În schimb, pentru partea maghiară, tratatul prin care, „ciudat”, Ungaria devenea o țară independentă după aproape cinci secole (1541-1920), consfințea pierderea Transilvaniei precum și a altor teritorii (Croația și Voivodina sau Slovacia).

Trauma resimțită de cei pentru care „Ungaria istorică” sau boem intitulată „Ungaria Sfântului Ștefan” avea să rămână doar o amintire pașoptistă, un

regret imperial și o construcție imaginară, va fi atât în epocă cât și în prezent cel mai sensibil nivel de propagandă în rândul etnicilor maghiari.

Clamat ca o nedreptate istorică și ca momentul destrămării „Ungariei Mari”, actul semnat la 4 iunie 1920 la Trianon conferă țării noastre, măcar din punct de vedere al acceptării de către „ceilalți ai lumii”, dreptul oficial de a-și șterge cu prosopul alb al demnității de neam sudoarea și lacrimile unor altfel de veacuri pentru românii de peste Carpați.

Decizia de la Trianon a fost reconfirmată pe plan internațional și de Tratatul de la Paris (10 februarie 1947), de Conferința de la Helsinki (1975) și apoi de relațiile internaționale după căderea Cortinei de Fier (1989-1990).

De amintit faptul că Sistemul Versailles și Tratatul de Pace au creat și anumite psihoze, cea mai evidentă fiind cea REVIZIONISTĂ (nerecunoașterea granițelor trasate în 1919-1920). Reper ideologic de justificare în declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial, revizionismul (în cazul nostru în raport cu Trianonul) s-a concretizat prin politica de epurare a populației românești din unele zone, după intrarea trupelor maghiare în Transilvania în baza Arbitrajului (Dictatului) de la Viena din 30 august 1940.

În încheiere, la CENTENARUL acestui moment istoric, considerăm că acțiunile comemorative și omagiale sunt justificate și trebuie înțelese în cheia jertfei tuturor celor care au fost implicați de-a lungul timpului în procesul ce a condus spre Marea Unire din 1918 și spre acțiunile „marilor bărbați ai neamului și părinți ai patriei”.

Bibliografie:

1. Acad. Prof. Dr. Ioan Aurel Pop, „Importanța Tratatului de la Trianon”- **Prelegere susținută în adunarea Prezidiului Academiei Române din 4 iunie 2020, cu ocazia Centenarului semnării Tratatului de la Trianon.**

2. Horia Vladimir Ursu, „Tratatul de pace ale României (1918-1920)”, Editura C. H. Beck, București, 2014.

3. V. F. Dobrinescu, „România și sistemul tratatelor de pace de la Paris 1919-1923”, Editura Institutului European Iași.

Preot Silviu Andrei NEICU

Euharistia, arma cea tare în vremuri de război

„Afară plouă mărunț, picuri storși din ceață. Deschid **Cartea** și citesc, mereu nou, cuvântul Galileanului:

Veți auzi de războaie și vești de războaie. Vedeți să nu vă înspăimântați, căci toate aceste lucruri trebuie să se întâmple. Un neam se va scula împotriva altui neam și o împărăție împotriva altei împărății și pe alocuri vor fi cutremure pe pământ, foamete și boli. Dar toate aceste lucruri nu vor fi decât începutul durerilor. Atunci vă vor da să fiți chinuți și vă vor omori și veți fi urâți de toți (păgânii) pentru numele Meu... Cel ce biruiește va fi astfel îmbrăcat în veșminte albe și nu voi șterge deloc numele lui din **Cartea Vieții** și voi mărturisi numele lui înaintea Părintelui Meu și înaintea îngerilor Lui... Fii, deci, credincios până la moarte și-ți voi da cununa vieții.

Târziu, pecetluiesc **Cartea** cu un sărut smerit și privesc în păcura nopții de afară. Înțeleg că noaptea care stăruie încă va trece și lumina ce va să vină va spăla păcate și va tămădui răni deschise” – Părintele Dimitrie Bejan

Răni deschise din care izvorăsc **Bucuriile suferinței** unui preot român devenit martir pentru că și-a iubit neamul și credința strămoșească, pentru că a avut conștiința obârșiei divine și a înțeles că menirea lui pe acest pământ este să slujească lui Hristos.

Trimis în calitate de preot militar pe frontul de Răsărit cu misiunea sfântă de a îngriji sufletele a 3-4 mii de soldați, părintele Dimitrie avea atunci vârsta de 32 de ani. A suferit peste șapte ani ca prizonier în lagărele din Rusia și Siberia, până în toamna anului 1948. Apoi, fiind scăpat prin minune de condamnarea la moarte pentru că susținea că Basarabia este pământ românesc, a fost trimis în țară și condamnat la închisoare pe viață în

pușcăriile comuniste din România. Eliberat de la Aiud în 1964, primește cu multă greutate o mică parohie din satul Ghindăoani-Neamț, unde slujește ca preot peste cinci ani, cu multă vocație și suflet. Afluența tot mai mare de credincioși care îl căutau peste tot, invidia și ura diabolică ateistă au făcut să fie judecat pe plan local, pensionat și trimis cu domiciliul forțat la casa părintească din Hârlău, în octombrie 1970. Aici a trăit în continuare frica și umilința de la Aiud, timp de încă 20 de ani, fiindu-i interzis să slujească ca preot la altar și să se bucure de libertatea dată de Dumnezeu fiecărui om.

Părăsit de colegi, ocolit de preoți, cenzurat și urmărit de autorități, Părintele Dimitrie nu a deznădăjduit, nici nu s-a întristat, ci a primit toate cu bucurie, ca din mâna Domnului, asemenea lui Iov. Pe 21 septembrie 1995, Părintele s-a mutat din această viață la cea veșnică.

În anul 2010, la Editura Mănăstirii Sihăstria, avea să apară cartea **Bucuriile suferinței. Viața unui preot martir** din grija doamnei Cornelia Anichiței, nepoata Părintelui care l-a îngrijit și i-a fost alături în perioada domiciliului forțat de la Hârlău.

Întreaga viață a Părintelui Dimitrie este o pildă pentru noi, un model de urmat. N-aș scoate nici un cuvânt din câte ne-a lăsat Părintele. Întrebat fiind ce cuvinte testament ar dori să lase după moarte celor care îl iubesc, părintele a răspuns smerit, prin cuvintele Sfântului Ioan Teologul astfel: *Sfântul Ioan Teologul la bătrânețile sale atât le spunea ucenicilor lui: Fiilor, iubiți-vă unul pe altul, căci iubirea poate totul!* Cu adevărat, Părintele Dimitrie a fost și este iubire.

Trimis să slujească Domnului și să-și pună viața pentru aproapele în războiul cel mare, Părintele și-a găsit motivația în aceea că Mântuitorul a spus: *Nimeni nu dăruiește mai multă dragoste, decât acela care-și sacrifică viața pentru aproapele.* Și aceasta l-a

umplut de fericire cum el însuși ne mărturisește: *Sunt fericit că am avut această experiență. Muream de foame și de frig, dar eram fericit. Zâmbeam. Închideam ochii celor care mureau. Eram și eu plin de păduchi și ei mureau de tifos și eu nu m-am îmbolnăvit.*

Bucuriile suferinței relevă cititorului că în fața morții omul îl caută cu ardoare pe Dumnezeu, pe Hristos, caută Botezul, Spovedania și Euharistia. În fața morții, de la căpitan până la ultimul soldat, omul se așază la picioarele lui Hristos și caută izbăvire.

Omenirea a trecut, de-a lungul istoriei, prin războaie, prin foamete, ciume, cutremure, persecuții, greutăți de tot felul. Pentru creștini, de două mii de ani, arma cea mai puternică a fost Sfânta Împărtășanie. Pentru aceasta, înfruntau orice pericol pentru că Euharistia, Hristos Însuși, le dădea putere să treacă prin moarte: *Nu le da drumul în moarte până nu trec pe la mine!*

Iată cum pregătea Părintele Dimitrie ostașii creștinește înainte de a merge pe front:

„În spatele frontului, în fiecare duminică, se făcea Sfânta Liturghie sau Sfânta Agheasmă, cu predică și cu împărtășire de anafora și agheasmă și broșuri religioase date nouă de Episcopia Militară. Eram dotați cu altar portabil, o măsuță cu vasele de slujbă, antimis, vin, o pâine soldătească și cărți de strană. Cântăreți erau destui, căci aproape toți soldații știau rânduiala slujbei. Îmi pregăteam pentru multă vreme Sfintele Taine așa cum se fac la noi la Sfintele Paști. Aveam cutiuțe întregi cu Sfinte pentru mare nevoie.

Odată, la un Paști, într-o zi am împărtășit un regiment întreg în Basarabia, într-un sat răzășesc. Erau 3600 de oameni. Toți, cu colonelul în frunte, până la ultimul soldat. Împărtășania a durat cam cinci ore. Am avut timp pentru toți acești oameni. Pe front, când era liniște, le duceam soldaților agheasmă și

➔ anaforă. Era foarte riscant! Le primeau cu mare atenție și bucurie, căci erau la un pas de moarte. Era pregătirea lor să accepte moartea. Asta de la general în jos.

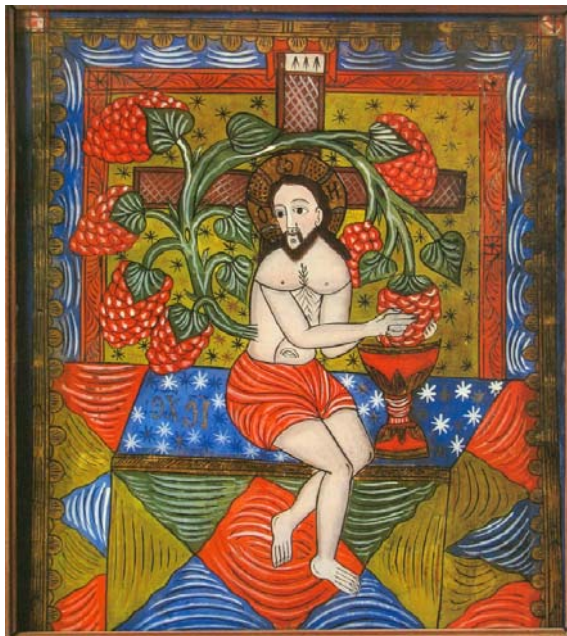
Nu plecau pe front până nu erau împărțâșiți. Asta am cerut colonelului: *Nu le da drumul în moarte până nu trec pe la mine!* Și a fost un creștin bun colonelul și a spus: *Părinte, ai jumătate de zi. Faci ce vrei cu ei!* Dar nici unul nu rămânea neîmpărțâșit.

Întrebat ce anume l-a impresionat cel mai mult pe front, Părintele Dimitrie Bejan a răspuns: „Răniții și oamenii din spatele frontului care cereau să-i botez. Veneau la comandantul regimentului sau al diviziei și întrebau dacă este preot pravoslavnic. De multe ori au apărut și niște preoți catolici, dar i-au refuzat. Eu, sigur, spuneam că sunt preot. Purtam și atunci barbă. Eram cum este un preot, dar aveam și uniformă kaki militară. Mă primeau rușii cu mare dragoste, dar se uitau la mine ca la o arătare străină. Ei nu mai văzuseră preot. Erau curioși și dădeau roată în jurul meu și se uitau în părți să vadă cum arată un preot ortodox. Mă și jenam de ei. După ce-i botezam, îi spovedeam și îi împărțășeam. ...Nu erau răi. Erau sălbăticiți că nu aveau preoți deloc”.

Părintele Dimitrie Bejan este un mare erou al vieții noastre creștine și naționale care a dus apostolatul până în inima Siberiei. Acolo a făcut el cunoscută Ortodoxia noastră, menținând viața spirituală a tuturor celor din lagăr, ortodocși și catolici. (părintele Iustin Pârveu)

Întemnițat timp de 24 de ani la Astrahan, Oranki, Kiev, Sverdlovsk, Karaganda, Arhanghelski, Jilava, Văcărești, Aiud, Canal, Minele Cavnice, Răchitoasa, părintele a fost un stâlp al Ortodoxiei, un vulcan de credință, un munte de caracter, un exemplu pentru noi toți prin modestia, simplitatea și dragostea lui față de oameni, dar și pentru felul în care a înțeles sensul adânc al suferinței: *Dacă ești în suferință, să accepți suferința ca mântuitoare, fiind rânduită de Hristos. În felul acesta, suferința este ușor de acceptat și chiar simplă și-ți aduce bucurie... Trece*

foarte ușor prin prigoane atunci când crezi în Dumnezeu. Eu nu am putut să mă îndoiesc vreodată de prezența lui Dumnezeu. La Jilava mă băteau pentru că predicam în fiecare zi viețile sfinților. Mulțumesc lui Dumnezeu că am iertat pe toți din suflet. Trebuie să accepți suferința. Dacă nu o accepți

și murmuri, te împotrivești lui Hristos și este inutilă suferința”.

Câmpul de luptă a produs eroul, închisorile comuniste au produs martirii dreptei credințe. Părintele Dimitrie Bejan, erou și martir deopotrivă, a salvat mii de vieți luptând cu cea mai nobilă și mai puternică armă din câte există pe pământ, Euharistia!

Numai cine și-a însușit armele duhovnicești poate să ducă adevărata luptă, cea spirituală, iar starea mâniei netulburate asupra lucrării celui rău nu o poate înțelege cu adevărat decât acela care i-a experiat loviturile teribile.

În închisorile comuniste s-a dus un război mai mare decât cele două războaie mondiale la un loc: martirajul îndelungat, o tortură pentru Hristos care putea dura zece sau douăzeci de ani, miza în acest război duhovnicesc fiind sufletul omului, chipul lui Dumnezeu în om, pe când în războiul lumesc, miza este una trecătoare, de factură materială, politică etc. Martirul trebuie să-l iubească pe călău, să-l ierte pe cel care l-a torturat și să se roage pentru el, altfel, oricât ar fi pățimit, Dumnezeu nu-l poate primi în rândul sfinților.

O astfel de viață duhovnicească care făcea să izvorască iubirea și iertarea din adâncul rănilor deschise s-a petrecut în închisorile comuniste din România.

Închisoarea de la Târgu Ocna este, poate, cel mai elocvent exemplu în acest sens, deoarece s-a vorbit despre **fenomenul Târgu Ocna** ca lucrare divină de restaurare a omului, în plin iad comunist, un loc de îndumnezeire a omului prin credință și prin iubire.

Setea de cultură și mai ales setea după Hristos a caracterizat viața deținuților de aici. În penitenciar a fost introdus un exemplar din Noul Testament care a circulat în foi volante. S-au învățat texte sfinte pe de rost. Erau tineri care știau pe dinafară aproape tot Noul Testament, de asemenea rugăciuni, acatiste, paraclise etc. La Târgu Ocna s-a practicat „rugăciunea inimii”. Valeriu Gafencu și Ion Ianolide au adus experiența duhovnicească a Aiudului, iar cei arestați după 1948, pe cea isihastă a Rugului Aprins de la Mănăstirea Antim. Cu binecuvântarea preoților, s-a chemat și aici, zi și noapte, numele de putere al Domnului nostru Iisus Hristos.

Părinții Gherasim Iscu, Viorel Todea, Sinesie Ioja și alții i-au asistat pe toți, prin tot felul de slujbe și mai ales prin Taina Spovedaniei, această sfântă „terapie”. Mai mult decât atât: în închisoare, deținuții s-au putut împărțâși cu Sfântul Trup și Sânge al Domnului, aduse aici prin oameni ai lui Dumnezeu. Majoritatea celor care au murit au fost cuminecați.

La Târgu Ocna s-a dovedit că oamenii pot devină sfinți. (Eugen Dimitriu în „Studentul Valeriu Gafencu. Sfântul închisorilor din România”, Editura Napoca Star, Cluj, pag. 113)

Rolul preoților, al marilor duhovnici a fost fundamental atât pe front, cât, mai ales, în lagăre și închisori, pentru că ei Îl aduceau pe Hristos în viața participanților la nemurire, iar Hristos este Biruitorul morții și Împăratul Vieții, singura armă de care are nevoie omul în toate luptele sale.

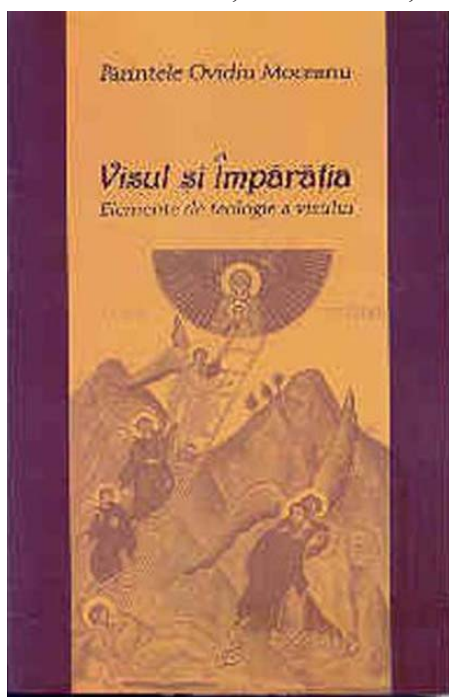
„VISUL ȘI ÎMPĂRĂȚIA”- PR. OVIDIU MOCEANU

-RECENZIE-

Autorul acestui adevărat tratat asupra viselor este în prezent coordonator de doctorat la Facultatea de Litere a Universității „Transilvania” din Brașov, cartea sa obținând în anul 2014 *Premiul Academiei Române*. Lucrarea face parte dintre acelea care, odată citită, îți rămâne pentru totdeauna în suflet, datorită, mai ales, abordării curajoase a unei problematice actuale complexe, **teologia visului**. În acest sens, titlurile celor trei capitole rămân sugestive: „Visul și dialogul omului cu Dumnezeu”, „Sacru și diabolic în vis” și „Onirologie creștină”. După cum subliniază și preotul Ioan Bizău în *Prefață*, subiectul este tratat interdisciplinar, „din perspectiva istoriei religiei, a filozofiei literaturii, a istoriei mentalităților, medicinei sau psihologiei.” În plus, Părintele Profesor Ovidiu Moceanu folosește pentru demersul său academic o bogată bibliografie (peste 120 de lucrări), raportându-se în primul rând la acel fond al spiritualității creștine reprezentat de lucrările Sfinților Părinți și Scriitori Bisericești. Din această sinteză, privitoare la lumea viselor și a interpretării lor, nu puteau lipsi nici incursiunile în zona obscură a fenomenelor paranormale (magia, vrăjitoria, zodiacul, horoscopul) sau a superstițiilor populare.

În primul capitol, *Visul și dialogul omului cu Dumnezeu*, firul roșu al expunerii îl reprezintă definiția visului ca expresie a nostalgiei omului după acea vorbire directă cu Dumnezeu întâlnită la începutul Creației, în Rai. Modelul ideal de comunicare paradisiacă n-a mai fost posibil datorită diferitelor nelegiuri (neascultarea și trufia) ce au dus, în cele din urmă, la crima lui Cain (Facere 4, 8). Apare, astfel, o multitudine de vedenii și descoperiri în vis, prezente în textele sfinte, precum Scriptura sau scrierile patristice. **Primul vis din Biblie** (Facere 15, 1-11) vine, de data aceasta,

într-un moment de cotitură în existența unui popor. Prin el, Dumnezeu îi cere lui Avraam sacrificarea propriului fiu, Isaac, pentru a-i testa credința. În urma acestui episod oniric, o nouă seminție aleasă se naște, neamul lui Moise numit de către Părintele Moceanu „popor născut din vis.” (p. 17) De acum încolo vor fi numeroase vise sub formă de vedenii sau năluciri, atât în Vechiul, cât

și în Noul Testament, iar printre cei care s-au ocupat în principal cu inventarierea acestora, sunt enumerați mari istorici ai religiei ca Jacques Le Goff, Eugene Ehrlich, André Caquot sau chiar Mircea Eliade. (p. 19)

Mergând pe firul istoriei, același autor al cărții observă că, în Antichitatea târzie (sec. III-IX), visele vor fi la mare cinste în mediile religioase grecești și asiropabiloniene. Cei care prin vis preluau mesajul divin erau numiți „văzători”, alegerea lor de către Dumnezeu fiind una justificată doar în împrejurări deosebite. În mod obișnuit, odată cu venirea lui Hristos în lume, omul nu ar mai avea neapărat nevoie de vise pentru a intra în dialog cu Dumnezeu, „preocuparea principală

rămânând urcușul duhovnicesc spre desăvârșire, împlinită în Împărăția Cerurilor.” (p. 29) O serie de Părinți ai Bisericii vorbesc despre această „iconomie a Întrupării”, autorul citând din Sfinții Simeon Noul Teolog (+1022), Simeon Metafrastul (+987), precum și din Calist și Ignatie Xanthopol (Filocalia vol. 8). Atenția acestor „comentatori creștini ai viselor” (p. 31) își va găsi de acum încolo un alt centru, sufletul și grija pentru el.

Cât de mult își pot pune însă amprenta visele pe învățătura de credință a Bisericii? Cum putem verifica autenticitatea viselor, dată fiind apariția nenumăraților falși profeți? Acestea sunt principalele ipoteze de la care pornește Părintele Ovidiu Moceanu în cel de al doilea capitol al cărții sale, intitulat *Sacru și diabolic în vis*. Încă din perioada noutestamentară, Sfântul Apostol Pavel atrăgea atenția că nu toate visele sunt de la Dumnezeu, prin urmare nu toate sunt adevărate. Teama de erezii, care nu s-a risipit nici până astăzi, a făcut ca atitudinea oficială a Bisericii să fie una de suspiciune față de vise și vedenii. Autorul semnalează existența unei întregi literaturi patristice (*Pateric, Limonariu, Vieți de sfinți, Pidalionul*) ce descrie primejdiiile viselor amăgitoare venite prin lucrarea diavolului. Urmând unei analize a acestor texte (Sfântul Ioan Scărarul și Nicodim Aghioritul, Evagrie Ponticul, Părintele Cleopa Ilie ș.a.), pot fi stabilite o serie de criterii ale deosebirii viselor sacre de cele diabolice: **visele autentice sunt insuflate de Dumnezeu, dau naștere unui echilibru moral și sunt în deplină concordanță cu învățătura Bisericii, pe când visele diabolice (nălucirile) nasc mândria și slava deșartă.**

Teologia viselor cunoaște, în accepțiunea autorului cărții, două niveluri de interpretare

→ principale: unul academic, rafinat, și celălalt, „popular”, cu referire la intervenția salutară a unor sfinți în viața omului. Visele și viziunile Sfinților Împărați Constantin cel Mare și Teodosie (+337 d. Hr.) precum și cele ale Sfântului Apostol Pavel sau Fericitul Augustin, care au stat la originea convertirii unor imperii sau persoane, fac parte din prima categorie a oniricului. Ce se întâmplă însă în mentalul omului de rând, vis-a-vis de interpretarea viselor? Ideea că visul permite accesul la o lume „de dincolo” rămâne prezentă, însă consecințele interpretării greșite a acestuia pot fi uneori tragice (fenomene de tip sectar ca acelea de la Maglavit, Pucioasa sau Vladimirești). Doar o interpretare creștină a viselor poate găsi adevăratele soluții pentru evitarea acestor adevărate devieri mistice.

Învățătura apostolică pare să despartă în mod ireconciliabil sacrul de diabolic în lumea viselor și să sistematizeze, în lucrări de o mare profunzime dogmatică, ceea ce se va numi **Onirologia' creștină**. Acest titlu îl preferă profesorul Ovidiu Moceanu pentru ultimul capitol al lucrării sale. Încă de la începuturile ei, „Biserica a fost nevoită să găsească răspunsuri la nenumăratele probleme ce frământau mințile creștinilor, în condițiile în care se afirmă tot mai multe erezii.” (p. 62), primul caz notabil fiind cel al lui Simon Magul. Acesta, vrăjitor vestit din Samaria, se considera, în urma vedeniilor pe care le avusese, „întâiul Dumnezeu”, uimindu-i pe toți cu faptele sale. Renumele său de „prim mare osândit al creștinismului” (p. 62) i se trage de la îndrăzneala diabolică de a încerca să cumpere de la apostoli harul Duhului Sfânt. Începând cu acest moment, mare parte a literaturii patristice și postpatristice va urmări tocmai combaterea tuturor erezilor ce au avut drept punct de plecare interpretarea eronată a unor vise și vedenii.

Astfel, în tratatul său *Despre suflet*, Tertulian (150-220 d.Hr.) „formulează pentru prima dată doctrina creștină despre vise. (p. 67) „Visele

sunt, spune el, apariții accidentale în somn, mișcări ale sufletului ce țin de natura divină și nemuritoare a omului.”² Visul definește condiția umană, deci nu poate exista viață fără el. Vor urma și alte lucrări de răsunet pentru spiritualitatea creștină, enumerate de către autorul nostru: *Împotriva valentinienilor* - Tertulian, *Împotriva erezilor* - Irineu de Lyon (+202 d.Hr.), *Istoria bisericească* - Eusebiu de Cezareea (275-339 d.Hr.) sau *Capete despre deosebirea patimilor și a gândurilor* - Evagrie Ponticul (+399 d.Hr.) ș.a.

Unul dintre subiectele aparte ale onirologiei creștine îl constituie *extazul*, acea cale extraordinară de a-L cunoaște pe Dumnezeu atunci când mintea se găsește în afara sinelui, căci Dumnezeu Se află mai presus de puterea de înțelegere a ei. În acest sens, avem foarte multe exemple („răpirea în Duh” a Sfântului Apostol Pavel, sfârșitul martiric al Sfântului Arhidiacon Ștefan și al multor mucenici ș.a.), tâlcuite cu precădere în mediul monastic de către Sfântul Simeon Noul Teolog, Nichita Stithatul, Sfântul Simeon Metafrastul sau Sfântul Isaac Sirul. În spațiul românesc, ca referință avem lucrarea *Despre vise și vedenii* aparținând marelui duhovnic Ilie Cleopa. Îmbogățind învățăturile predecesorilor săi despre starea de extaz, Părintele apreciază că aceasta este foarte rar întâlnită, puțini primind această taină, datorită înălțimii duhovnicești la care se află. Aceasta este de fapt și concluzia lucrării noastre, anume că visul în general este o mișcare a sufletului, de aceea trebuie pusă în slujba mântuirii credinciosului. O carte pătrunzătoare! Lectură plăcută!

Preot Daniel NICHITA

¹ **ONIROLOGIE** (< fr. *oniologie*) s. f. studiu științific al mecanismului și conținutului viselor.

² TERTULIAN, *Despre suflet*, apud Ovidiu Moceanu, *Visul și Împărăția- Elemente de teologie a visului*, Editura Egumenița, Galați, p.67.

Spicuri filocalice

Trebuie să cercetăm cum întipăresc dracii nălucirile cele din somn în mintea noastră și-i dau o anumită formă. Una ca aceasta obișnuiește să se întâmple minții, fie privind prin ochi, fie auzind prin auz, fie printr-o simțire oarecare, sau fie prin amintire, care întipărește în minte, mișcându-le, cele ce le-a agonisit prin mijlocirea trupului. Deci dracii, mi se pare, răscolind amintirea o întipăresc în cuget. Căci organele trupului stau în nelucrare, ținute de somn. Dar iarăși, trebuie să cercetăm cum răscolesc amintirea? Sau poate prin patimi? Așa trebuie să fie, deoarece cei curați și nepătimași nu mai pățesc una ca aceasta. Este însă și o mișcare simplă a amintirii, stărnită de noi sau de sfintele Puteri. Prin ea vorbim și petrecem cu Sfinții. Să fim însă cu atenție. Căci chipurile pe care sufletul împreună cu trupul le primește întru sine, amintirea le mișcă fără să se mai ajute de trup. Aceasta se vede din faptul că adesea pătimim una ca aceasta și în somn, când trupul se odihnește. (Evagrie Monahul, *Filocalia I*, Ed. Harisma, București, 1993, p. 76)

Visurile de cele mai multe ori nu sunt nimic altceva decât chipuri ale gândurilor, sau, precum am zis, bațjocuri ale dracilor. Chiar dacă ni s-ar trimite vreodată de către bunătatea lui Dumnezeu vreo vedere și n-am primi-o, nu s-ar supăra pentru aceasta preadoritul Domn Iisus pe noi. Căci știe că facem aceasta pentru vicleșugurile dracilor. Desigur, deosebirea arătată mai înainte este precisă. Dar se întâmplă că sufletul, întinându-se pe nesimțite, din pricină că, furat de vreun gând (lucru de care cred că nimeni nu e cruțat), nu mai poate distinge precis și crede celor care nu sunt bune, ca și cum ar fi bune. (Diadoh al Foticeii, *Filocalia I*, Ed. Harisma, București, 1993, p. 430)

Preot Lucian Dumitru VARTOLOMEI

Familia - darul lui Dumnezeu

„Mântuirea celui ce duce viață de familie stă în virtuțile de familist.”

(Sfântul Teofan Zăvorâtul)

Familia este pusă în zilele noastre sub semnul întrebării. În condițiile în care minciuna este prezentată drept adevăr, iar absurdul devine normal, e firesc să nu se mai vadă în familie ceva normal. Familia este un dar al lui Dumnezeu. Din acest motiv, ea nu trebuie schimbată sau desființată. Familia nu este doar dăruită de Dumnezeu, ci și susținută de El. Orice încercare de redefinire a familiei echivalează cu redefinirea actului creator a lui Dumnezeu. Astfel, omul ajunge să nu mai țină seama de planul lui Dumnezeu și încearcă să devină el însuși Dumnezeu prin propriile puteri.

Biserica Ortodoxă nu și-a schimbat și nu își va schimba vreodată viziunea asupra familiei. După învățătura Sfintei noastre Biserici, familia este un așezământ dumnezeiesc și temelie vieții de obște. Ea se întemeiază prin căsătorie, adică prin legătura dintre bărbat și femeie, binecuvântată de Dumnezeu în fața Sfântului Altar. Rolul ei este acela de a susține și afirma valorile familiei și a întări poziția acesteia în societate. Căci familia este parte a întregului, trup din trupul Bisericii. Familia reprezintă un adevărat izvor de viață.

Familia este singura care înnoiește permanent lumea, aducând cu sine copiii care, mai apoi, vor deveni cei ce vor întemeia la rândul lor alte familii.

Așadar, familia conferă prin structura sa unitate întregii societăți, dovadă faptul că Însuși Dumnezeu-Fiul S-a născut din femeie și a intrat în istorie ca un copil, crescut într-o familie. Cununia celor doi tineri (**bărbat și femeie**) este binecuvântată de Biserică în calitatea ei de icoană a iubirii dintre Iisus Hristos și Biserică, dintre Dumnezeu și umanitate, purtând în ea taina mântuirii și a vieții veșnice. De aceea, familia niciodată nu va putea fi redusă la aspectul biologic, juridic, psihologic, social sau cultural, fiindcă ea este mai mult decât toate acestea laolaltă și le transcende, pentru că are vocația de a fi în lume icoana iubirii divine veșnice.

Cea dintâi familie s-a întemeiat în rai, având ca preot și martor pe Însuși Dumnezeu. „Și a făcut Dumnezeu pe om, după chipul Său; după chipul Lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat și femeie. Și Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul” (Facere 1, 27-28).

Însușirile familiei creștine sunt: unitatea și egalitatea între cei doi; dragostea și buna învoire dintre soți; curăția; sfințenia, care trebuie să sălășluiască în fiecare familie, pentru că Taina Cununiei mare este, după cum ne relatează și Sf. Apostol Pavel în Epistola către Efeseni: „Taina aceasta mare este; iar eu zic în Hristos și în Biserică” (Efeseni 5:32); și trăinicia căsătoriei, adică ca cei doi să se păstreze împreună curat și cuviincios pentru întreaga lor viață: „Dar de la începutul făpturii, bărbat și femeie i-a făcut Dumnezeu. De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa. Și vor fi amândoi un trup; așa că nu mai sunt doi, ci un trup. Deci ceea ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu mai despartă” (Marcu 10, 6-9). Prin unirea Tainei, cele două părți devin indisolubile și convergente. Prin asimilare și reciprocitate, regula Bisericii devine regula bisericii de acasă, iar împlinirea ei face vie și lucrătoare Evanghelia în Biserică și în lume.

Familia creștină este binecuvântare și icoană a iubirii lui Dumnezeu pentru umanitate, un spațiu sacru al lucrării harului Preasfintei Treimi orientat spre viață și iubire eternă. În familie, relația părinți-copii se înțelege mai ales din perspectiva relației omului cu Dumnezeu. Copiii nu se nasc doar pentru o viață terestră, ci se nasc și ca să poată deveni, prin Botez, fii ai lui Dumnezeu după har (cf. Ioan 1, 12-13) și să dobândească viața veșnică din Împărăția Preasfintei Treimi. De aceea, creșterea copiilor trebuie realizată cu iubire părintească și responsabilitate deplină, prin rugăciune și educație pentru fapte bune. Cu ajutorul părinților și al celorlalți membri ai familiei, copilul își formează prima imagine despre lume și societate, învață credința în Dumnezeu și cultivă dragostea și respectul față de semenii.

Dar familia nu este numai sâmburele din care crește obștea (societatea) omenească, ci ea este și cel dintâi așezământ de creștere morală a omului, neapărat necesar pentru bunăstarea societății. Familia este răsadnița de virtuți și izvor de întărire morală. În sânul ei își primește copilul primele îndrumări de viață care îi rămân întipărite în suflet pentru totdeauna. Căci, dacă temelie bunei creșteri a copilului este dragostea și înțelegerea firii sale, lucrul acesta se face mai întâi și cel mai bine în familie. Numai părinții au dragoste față de copiii lor în măsura cea mai mare și numai ei au prilej potrivit și îndelungat să înțeleagă deplin firea fiecărui copil al lor.

Pentru a-și putea îndeplini cum se cuvine lucrarea ei de a crește oameni cinstiți în orice privință, familia creștină trebuie să se călăuzească după îndrumările morale sănătoase care se găsesc în învățătura sfintei noastre Biserici Ortodoxe, păstrătoarea adevărilor veșnice.

În orice împrejurare, soții sunt datori să se lege cât mai strâns unul de altul, să-și împlinească lipsurile, să-și desăvârșească însușirile și darurile și să lucreze împreună pentru propășirea morală a fiecăruia și pentru buna educație a copiilor lor, având drept călăuză poruncile creștine.

În felul acesta, viața creștină de familie va fi curată și sănătoasă, va fi școală de virtuți, roditoare de bine pământesc și ceresc. Familia este alcătuită din părinți și copii. Părinții au datorii față de copii, iar copiii față de părinți.

Pe lângă părinți și copii, familia mai cuprinde și pe celelalte rude, oricât de depărtate. De aceea, toate rudele trebuie să se iubească, să se respecte și să se ajute, iar felul acesta de viață trebuie să pătrundă în toată societatea omenească, adică în marea familie a neamului omenesc. În această mare familie a omenirii care, după învățătura creștină, are ca Tată pe Dumnezeu, toți oamenii sunt frați între ei, prin Hristos.

Între Familia creștină și Biserică există o legătură indisolubilă, de susținere

(continuare în p. 23)

O VIAȚĂ AȘA CUM A FOST... (II)

Sfaturile primite de tânărul ucenic Antonie de la duhovnicul său, părintele Atanasie, de la M-rea Căldărușani, sunt perfect valabile și pentru noi, de aceea, voi continua și de această dată cu ele, spre folosul nostru duhovnicesc.

„Una știm, că drumurile noastre - drumul călugărilor și drumul mirenilor - merg paralel și amândouă au același scop: „**Mântuirea**” (...) și la capătul lor, la destinație, acolo în ceruri, amândouă se contopesc în Dumnezeuire.” (p. 114)

„Ascultă dar și acest cuvânt al meu: nu poate fi cineva **adevărat creștin**, dacă nu e și prigonit, căci soarta copiilor lui Dumnezeu aici pe pământ este **să sufere iubind: suferința** pentru acum și **slava** pentru veșnicie. În **drumul Crucii**, care este îngust și plin de spini, **iubirea** e lumina, **smerenia** e ghidul, iar toate celelalte vin în urma acestora.

Puterea sufletului creștin vine din **dorința de Cruce** și **fuga de plăcere**, căci sfânta lui podoabă e durerea, el bine știind că **numai prin durerea Crucii se ajunge la înviere** și **numai cel ce calcă pe spinii suferințelor va ajunge la trandafirii Edenului**.

Fiule, **iubirea adevărată, sfântă, se arată prin jertfă**. Acestea sunt chemări la Dumnezeu, iar **răsplata jertfirii este viața veșnică**.” (p. 114)

„Așa că, fiule Antonie, **cine nu știe a suferi, nu știe a iubi**.” (p. 115)

La rândul său, conștient că ostelenile noastre trebuie să graveze spre cele Dumnezeiești, pe când trăia în lume, învăța pe alții:

„**Credința noastră să fie foc mistuitor, iubire deplină și rugăciune necurmată**.

Așadar, ni se cere să avem o **credință tare**, mai cu seamă în acest secol bântuit de **materialism și patimi**, pentru că **lumina credinței** biruie **întunericul confuziilor, decepțiilor și al contradicțiilor**.

E de mare nevoie și de mult folos să **înrădăcinăm adânc credința în ființa noastră**, ca să se resimtă față de **contradicțiile necredincioșilor, ale ereticilor și ale limbuților de ocazie**.” (p. 158)

„Luați seama că ceea ce se

întâmplă în zilele noastre sunt **semne vădite ale sfârșitului**. **Păcatul, sub toate formele**, își face loc tot mai mult în viața oamenilor. Consumul exagerat de alcool, tutunul, scandalurile, petrecerile de noapte, infidelitatea în căsnicie, corupția și alte multe de soiul acesta slăbesc moralul, înjosesc demnitatea și șubrecesc sănătatea trupească și sufletească a omului. Vedem cum, sub privirile noastre, **viața creștinească și principiile de morală socială** sunt nesocotite și călcate în picioare.

Prigoana ce s-a abătut asupra Bisericii, necredința și **nepăsarea față de obligațiile sufletești** vădesc fără ocolișuri că **Antihristul a fost lăsat liber să se dezlănțuiască și el e pornit cu furie să distrugă și să piardă**. Față de acestea, frații mei, **să nu ne descurajăm**, că **Dumnezeu vede toate și e lângă noi și ne ajută să ieșim cu bine din toate cursele vicleanului**.

Să ascultăm deci de Sfânta Sa Biserică și cu gândul neîncetat să ne rugăm, că **Dumnezeu aude mai bine rugăciunea mentală a inimii decât glasul puternic al gurii**. Iar **adunarea gândurilor noastre o face rugăciunea scurtă**: „**Doamne lisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul**”. - „**Dumnezeul meu, scăparea mea, Puterea Sufletului meu, ajută-mă să nu cad!**” (p. 189)

„Să ne îndreptăm **nădejdea și spre Născătoarea de Dumnezeu**, că mari daruri are asupra Sa, fiind Maica Dumnezeului nostru. Și după cum bine știți, **Preasfânta Fecioară pe Dumnezeu L-a făcut Fiul al omului, iar pe oameni, fii ai lui Dumnezeu**. Ea, fiind hotarul dintre firea zidită și cea nezidită, este Păzitoarea comorii tuturor strălucirilor dumnezeiești. Și fiind **Maica Milostivirii**, împarte tuturor celor ce au credință din strălucirile suprafirești ale **darurilor dumnezeiești**.

Învățați vă rog pe copiii dumneavoastră să se roage, să aibă **nădejde neștrămutată la Dumnezeu** îndurărilor, să fie **ascultători și milostivi** cu cei în suferință. (...)

Copiii, fiind daruri de la Dumnezeu, datori sunteți, dragii mei, **să-i creșteți în climatul cinstei, dreptății și iubirii**, căci **în vatra familială se cultivă cele mai alese simțiri**. De aceea este de mare trebuință și **de cel mai mare folos** să ne îndreptăm **cugetul și toate aspirațiile spre Domnul și Mântuitorul Iisus Hristos**, singurul **Învățător** Care a găsit și ne-a oferit cheia sanctuarului nostru psihologic, mai cu seamă acum, când vedem cu ochii noștri cum **toată lumea se află într-o amarnică frământare, dibuind dezorientată și sorbind până la fund din paharul decepțiilor inerente firii omenești**.

În toate vremurile, **spiritul neamului omenesc a însetat după lumina de obârșie cerească**. Dar astăzi, **câți mai caută și însetează după o astfel de lumină?! Deci, atenție, fraților, să nu slăbească cugetul nostru în fața dușmanului, că de nu ne va fi dat nouă să câștigăm biruința în viața aceasta, să ne găsească Domnul pe baricade la venirea Lui și cu mâna Sa cea Atotputernică ne va ajuta să ieșim biruitori și ne va încununa cu cununa cea neveștejită a bucuriilor Raiului Ceresc**.

Luați seama dar la voi și la copilașii voștri și Dumnezeu milostivirii să vă dea sănătate, înțelepciune, răbdare și mântuire sufletelor voastre. **Nu încetați a da mulțumire lui Dumnezeu pentru toate, că zilele trec și acum este vremea cea de pe urmă. Fiți dar treji și gândul și inima sus la Domnul!**” (pp. 190-191)

„**Adevărata bogăție a vieții este dragostea, iar adevărata sărăcie este egoismul**. **Dragostea este nostalgia după Împărăția lui Dumnezeu**, după cum a zis un scriitor bisericesc și **cel ce iubeste pe Dumnezeu trebuie să trăiască în lumea aceasta ca și cum n-ar trăi**, căci **neagonisirea este climatul Evangheliei lui Hristos**. Iar punga cu **bani barează drumul Crucii**. Punga cu bani e însăși identitatea corupției și iată de ce se zice că **bogatul este cel mai sărac, pentru că nu este stăpân nici**

 pe sine, fiind rob sub stăpânirea banului. Cel ce voiește să meargă neabătut pe calea mântuirii trebuie să aibă un ideal și o suferință, să nu iubească punga cu bani, ci să iubească pe semenii săi. Adevărata iubire nu este o patimă deșartă și trecătoare, ci este un sentiment divin care pomește de la suflet și merge la suflet. Noi trebuie să fim buni, iubitori și binefăcători pentru toate durerile omenești ce ni se vor prezenta. (...) O iubire gingașă și credincioasă îți mângâie sufletul.

Cât de mare bine este când poți găsi o inimă căreia să-i încredințezi în liniște toate tainele tale, care să fie îngăduitoare, care să-ți aline grijile cu o vorbă plăcută și al cărei sfat să te lămurească, a cărei veselie să-ți împrăstie mâhnirea și chiar a cărei vedere, numai, să-ți facă bucurie!

A-ți împodobi purtarea cu blândețea față de semeni e mult, că de aici se vede cine poate uni iubirea de frumos cu iubirea de om.

Purtarea frumoasă, politețea, modestia sunt calități care trebuie cultivate, fără ca acestea să fie în dauna cinstei, sincerității și iubirii de adevăr." (p. 223-224)

„Și tăcerea e o virtute, e cea mai înaltă înțelepciune a omului. Nimic altceva nu-l învață pe om arta tăcerii ca suferințele. De aceea se zice că tăcerea e ca mierea, căci din ea rodesc liniștea și pacea. Nu poate ajunge cineva la liniște decât pe calea răbdării. Răbdarea e una din virtuțile de căpetenie ale creștinului și cine o stăpânește, de liniște se îndulcește, căci răbdarea este amară ca fierea, dar rodul ei este dulce ca mierea. Răbdarea se naște, crește și se dezvoltă în grădina tăcerii. Răbdarea este o artă ce formează un caracter rezistent. În orice împrejurare, ea trezește și educă ascultarea, stăpânirea de sine, atenția și siguranța. Răbdarea e medicamentul minunat care vindecă orice necaz. Din răbdare se naște tăcerea, din tăcere se naște înțelepciunea, din înțelepciune se naște iubirea și din iubire, fericirea. Și cu cât crește iubirea, pe atât crește și fericirea.

Cine crede că e fericit fără să iubească, acela e cu adevărat nebun. E nebun ca bogatul acela la ușa căruia zăcea amărâțul de Lazăr.

După adevăr, pentru fericire am fost creați, dar e paradoxal să te crezi fericit când pe cineva urăști, fie el dușman sau păcătos. La aceasta să ne

aducem aminte că Dumnezeu a lăsat dreptatea deoparte și ne-a copleșit cu iubirea Sa, dând pe Fiul Său jertfă de ispășire pentru noi, tocmai atunci când eram păcătoși și vrăjmașiți cu El! (...) În ritmul vremurilor de față, problemele de ordin economic ne răpesc atenția. Dar oare suntem atât de îndreptățiți să ne ocupăm vremea cu grijile și frământările din acest punct de vedere? Mă îndoiesc că așa avea cătuși de puțin dreptate. Febra aceasta a cuprins omenirea noastră din altă ordine de idei și în special din lipsa de cultură spirituală. Biserica noastră e datoare să aibă activitatea mai îndreptată ca oricând spre probleme de cultură, deoarece numai cultura poate să redea omenirii setea de pace și dorul aprins după așezările eterne.

Amvonul Bisericii noastre răsfrânge bogate raze de lumină în sufletul credinciosului nostru popor, având ca moștenire sacră învățăturile Sfinților noștri Părinți pe care a păstrat-o și a sporit-o. Numai că numărul urechilor care ar trebui să audă a scăzut considerabil.

Astăzi, când toată lumea își orientează aspirațiile către o cultură generală, este necesară o purificare radicală de ordin duhovnicesc și această sarcină revine în exclusivitate Bisericii." (pp. 226-228)

În cuvântul de încheiere, autorul arată motivul acestei lucrări: „Ideea de bază a acestei lucrări are ca scop să arate celor ce vor citi că nu este atât de greu a trăi viața de adevărat creștin, chiar în mijlocul acestei lumi moderne de astăzi. Antonel al nostru a fost modelul minunat de adevărat pustnic în mijlocul acestui viespar de lume dezorientată ce bâjbâie ca un orb prin preajma Adevărului, fără să știe ce este acela ADEVĂR.

Antonel a venit pe lume sărman și a trăit în anonim ca un necunoscut. A venit curat ca o floare de crin, a trăit curat ca lacrima și a murit curat ca raza de lumină.

Antonel s-a stins din viață încărcat de lacrimi și suspine și necunoscut de nimeni. Nimeni nu l-a jeluț. El a fost un model de om simplu și delicat, un model de om ascultător și modest - un om ce s-a supus tuturor vitregiilor vremii.

Neavând pe cineva care să-l ajute sau să-l consoleze, el a primit toate necazurile și s-a mângâiat doar cu lacrimile nevinovăției. A avut o inimă pașnică și un suflet nobil - nevăzut în

frumusețea sa lăuntrică, cu viața uniformă, ferită și ascunsă.

Antonel n-a avut parte de altă bucurie în viața sa decât de bucuria conștiinței nepătate, a viețuirii neprihănite (...), bucuria existenței în întregime închinată slujirii lui Dumnezeu și iubirii de oameni. El a iubit Biserica lui Hristos, cum puțini se mai pot găsi în ziua de astăzi. În Biserica și-a petrecut el o bună parte din viața sa și în Biserica ar fi dorit să rămână până la sfârșit. (...) Viața lui a fost o înțelepciune scaldată în sfințenie. (...) lubiților, ieri s-a dus Antonel, mâine ne vom duce și noi. (...) Dar, în puținul timp ce ne-a mai rămas, datori suntem să ne amintim cu evlavie și respect de el și să-i urmăm exemplul întru răbdare și cinste, curăție și credință. Domnul nostru Iisus Hristos-Fiul lui Dumnezeu nu a venit în lume pentru cei ca Antonel, ci pentru noi care suntem răi și necredincioși. A venit să ne trezească la Adevăr și să nu pierim. A venit să ne arate calea luminată și să dobândim viața.

Puțin timp a mai rămas. (...) Într-o astfel de epocă, e nevoie de oameni plini de focul credinței, plini de curaj, cu izbucniri înflăcărâte, pentru a trezi omenirea la Adevăr. E nevoie de zguduire a cugetelor chiar acum, că mâine poate fi prea târziu. Să ne întoarcem dar la sfintele canoane ale Bisericii Primare, că trăim zile apocaliptice. Numai așa putem curății și uni Biserica de azi, numai așa se poate împăca și îndrepta lumea de azi, numai așa se poate ajunge la idealul suprem: „O Turmă și un Păstor”. Să reintroducem mila, pocăința și dragostea în Biserica, altfel Dumnezeu o va părăsi.

Prin Biserica se susține neamul. Vrajmașii Bisericii sunt vrajmașii neamului. Misterul Bisericii noastre nu constă în extinderea geografică și nici în puterea numerică, ci în fermentul ei de transformare și forțele ei eterne. Numai pe calea Bisericii a semănat Dumnezeu îndurările și minunile Sale. Capul Bisericii e însuși Domnul Iisus Hristos, Care a adus în lume principiul libertății și al egalității. Astfel, Biserica Creștină a întors omenirea de la barbarie la civilizație. Lumina creștinismului, asemenea unei aurore line, s-a aprins în miezul unei pâcle nesuferite a păgânătății și această lumină s-a răspândit pe suprafața pământului, a mângâiat, a susținut ade-

vărul, a eliberat lumea de coșmaruri și a renăscut-o pentru o viață nouă ce se răsfrânge în eternitate. Desființarea sclaviei, simțul moral, desăvârșirea, educația, mila, iubirea, blândețea, dreptatea, știința, tot ce înalță civilizația noastră este fructul creștinismului. Toate artele în sânul Bisericii s-au dezvoltat, iar cele dintâi universități pentru toate neamurile de știință au fost mânăstirile.

Și acum, noi, dacă am ajuns la convingerea fermă că aparținem unei religii care e singura religie din lume ce a stabilit idealul sfințeniei desăvârșite și care a primit în chip vădit binecuvântarea lui Dumnezeu, neapărat și fără amânare să studiem adevărurile ei cu cea mai adâncă evlavie și smerenie.

În istorisirile evanghelice, vom afla nu numai premisele statornice pentru existența și triumful credinței mărturisite de noi, dar ne și luminează cu suficientă claritate adevărurile care influențează asupra inimii și minții noastre nu mai puțin puternic decât

cerul înstelat de sus și legea morală din lăuntru.

Istorisirile evanghelice ne dovedesc că în Fiul lui Dumnezeu s-au plinit toate, El ne-a învățat cu faptele și cu cuvântul și S-a dat pe Sine Jertfă de ispășire pentru noi. Din coasta străpunsă a Lui Și-a zidit Siesi Mireasă: Sfânta și Dreptmăritoarea Sa Biserică pe care a lăsat-o să nască fii duhovnicești pentru Dumnezeu.

Nu se poate cineva mântui decât cu pocăință în Biserica lui Hristos, sub epitrahilul dumnezeiesc.

Nu se poate pocăință fără preot, dar nici preot fără pocăință, căci întemeierea Bisericii este o nouă zidire a lumii, ea este împărăția sfințeniei, a adevărului și a libertății. Biserica adevărată este numai a spiritualismului pur, a Crucii. Ea se va ocupa numai de mântuirea sufletelor pe calea cea strâmtă a nefavoritismului.

Puterea creștinismului stă în dragostea preoților pentru Hristos. Și refacerea unității Bisericii se poate realiza numai printr-o viață după

Evanghelie.

Dă, Doamne, preoților Tăi duhul pocăinței, al lepădării de sine și al iubirii jertfelnice, ca să propovăduiască pocăința, milostenia, spovedania și împărțășania, că s-a apropiat împărăția Ta! Amin!

„Slavă Ție Doamne, Slavă Ție!”
(pp. 233-238)

*

Un fragment dintr-o rugăciune a lui Antonel (reprodusă din caietul său cu poezii închinare Maicii Domnului):

„Ajută-mă, Doamne, să-mi aduc aminte totdeauna că sunt călător pe pământ, să mă dezlipesc de cele pământeste, mai înainte ca moartea să mă dezlipească de ele, căutând mereu cu dor Patria de sus, să mă golesc de „EU” și de cele văzute și să mă umplu de dragostea Ta, așa ca să nu mai încapă nimic în inima mea afară de Tine și de copiii și frații Tăi.”

Articol întocmit de
presb. Aurelia GENES

Familia - darul lui Dumnezeu

(urmărire din p. 20)

reciprocă. Harul lui Hristos îi face pe bărbat și pe femeie capabili să se iubească, așa cum Hristos ne-a iubit pe noi. Familia se confruntă cu multe probleme, una din cauze fiind și neglijarea sau neacceptarea unei educații în spirit religios. Educația religioasă în familie și apoi în școală are la bază convingerea că religia oferă principii fundamentale și de valoare pentru structurarea personalității în jurul unui punct de sprijin unificator. O educație religioasă corectă orientează elaborarea unei viziuni interioare, de maturizare echilibrată a adolescentului.

Firească este o familie, în care soții se iubesc, nasc copii și-i cresc; se ajută și trăiesc în comuniune sfântă. Firească este o familie, care-și trage seva spirituală din Sfintele Taine, inclusiv din Taina Nunții. Cea mai bogată moștenire pe care părinții pot să o lase copiilor este copilăria fericită, plină de amintiri tandre despre tatăl și mama lor. Aceasta va lumina zilele care vin, îi va păzi de ispite și îi va ajuta în încercările vieții de zi cu zi, după ce vor părăsi casa părintească.

În ziua de azi însă în societatea în care trăim imaginea întâlnirii trupești dintre bărbat și femeie a fost pervertită. Societatea noastră trece printr-o criză în ceea ce privește familia. Totdeauna au existat crize în familie. Astăzi însă familia naturală, tradițională, se află în criză profundă, în mutație spre un viitor confuz și incert, pentru că auzim în ultima vreme de multe familii destrămate sau dezorganizate care lasă în urmă copii vagabonzi, copii ai străzii, copii dependenți de droguri și alcool.

Toate aceste categorii menționate nu sunt altceva decât o problemă care ne privește pe toți chemându-ne în întâmpinare, spre a ne implica și coresponsabiliza în ameliorarea lor prin acte caritabile și filantropice, prin dragoste și prin stăruința în rugăciune pentru ei. Așadar, familia creștină trebuie să fie vatră în care focul dragostei să nu se stingă niciodată și de la care să se încălzească omul și obștea omenească. Atâta timp cât nu va fi sensibilizată societatea la avantajele familiei tradiționale, cu funcțiile sale de îngrijire, supraveghere, educație și

transmitere a valorilor, la posibilitatea de a avea o societate sănătoasă și fericită, va fi destul de dificil să depășim criza familiei din societatea contemporană.

Sfântul Apostol Pavel le poruncește soților: „Băraților, iubiți pe femeile voastre, după cum și Hristos a iubit Biserica și S-a dat pe Sine pentru ea”. Ambilor părinți le spune: „Părinților, nu întărâtați la mânie pe copiii voștri, ci creșteți-i întru învățătura și iertarea Domnului”. Iar copiilor le cere: „Copii, ascultați pe părinții voștri în Domnul, că aceasta este cu dreptate” (Efeseni 5, 25; 6, 4; 6, 1). Viața creștină presupune ca membrii familiei să facă cel puțin patru lucruri: să se roage împreună acasă, să stea la masă împreună, să participe duminica împreună la Sfânta Liturghie și să iasă tot împreună la o destindere agreabilă.

Cu gândul la Dumnezeu, cu viața pusă în mâinile Lui, să ne luptăm zilnic pentru a ne apăra credința, familia, rânduielile și, până la urmă, conștiința că răsăritul zilei de mâine aparține Celui ce a dat viață întregii zidiri, Bunului Dumnezeu.

Sistemul imunitar

Lumea în care trăim se schimbă, bolile se schimbă, virusii se schimbă. Singurul lucru care rămâne constant e grija. Grija față de tine, față de familie, față de cei dragi. Și pentru că trăim o perioadă în care trebuie să ne înțelegem mai bine organismul, când fiecare dintre noi e mai atent la propria sănătate, la riscuri, la zonele de contaminare, putem să fim mai sănătoși, mai fericiți.

Nu îl poți simți și nici nu îl poți vedea. Nu îi poți lua pulsul sau temperatura. Totuși, sistemul imunitar lucrează în permanență pentru a ne proteja de infecții, virusuri, ciuperci, paraziți care cauzează boala, suferința și, în ultimă instanță, moartea.

Sistemul imunitar joacă rolul unui al doilea creier al organismului și lucrează într-o colaborare perfectă cu sistemul cerebral. În condițiile actuale, în care alimentația este adesea dezechilibrată, în care asistăm la o creștere a poluării atmosferice iar activitatea fizică nu este cea corespunzătoare, fiecare dintre noi are nevoie de o stimulare a sistemului imunitar.

Sistemul imunitar protejează organismul de afecțiuni sau de corpuri străine ce pot pune sănătatea în pericol. Atunci când funcționează așa cum trebuie, sistemul imunitar identifică și apoi atacă virusurile, bacteriile, paraziții sau orice alte corpuri străine, reușind să le diferențieze pe acestea de țesuturile sănătoase ale organismului.

Consumul de fructe și legume vă poate ajuta să obțineți cantitatea necesară de antioxidanți pentru menținerea unei vieți sănătoase. Este indicat să consumați zilnic fructe proaspete. Substanțele din mâncare ajută celulele să se protejeze de radicalii liberi, molecule care le pot distruge. Pentru o paletă largă de antioxidanți, alegeți fructe și legume de culori diferite, precum portocale, ardei roșii, broccoli, kiwi, morcovi, căpșune, câteva dintre alimentele cu un conținut bogat de vitamine și antioxidanți.

Leguminoasele. Dacă ești vegetarian, probabil deja știi că legu-

minoasele sunt înlocuitorii proteici perfecți ai cărnii și ai peștelui. Cele mai frecvente sunt fasolea, năutul, linte și mazărea. Ele au beneficii importante asupra intestinului, ajutând la producerea de anticorpi.

Evitați calorii goale. Mâncarea procesată, precum cea de tip fast-food, nu oferă vitamine, fibre sau alți nutrienți necesari organismului. Mai mult, conține chiar aditivi și substanțe chimice dăunătoare sănătății.

Faceți mișcare în mod regulat. Efectuarea regulată de exerciții fizice contribuie inclusiv la reducerea nivelului de stres și scade riscul de osteoporoză, boli cardiovasculare, anumite tipuri de cancer. Orice fel de mișcare este binevenită, practicată de câteva ori pe săptămână, la un nivel moderat: grădinaritul, mersul pe jos, ciclismul, înotul, alergatul etc.

Dormiți suficient. În lipsa unui somn corespunzător, sistemul imunitar nu are resursele necesare pentru a lupta împotriva bolilor. Majoritatea adulților au nevoie de 7-9 ore de somn pentru a funcționa corespunzător. Pentru un somn odihnitor, încercați să păstrați un program regulat de somn, evitați cafeaua și alcoolul înainte de culcare, mențineți o temperatură confortabilă în camera în care dormiți.

Limitați cantitatea de alcool consumată cu diferite ocazii. Apelul la băuturile alcoolice poate fi considerat ca făcând parte din cultura noastră, acestea fiind consumate la masă sau cu ocazia a diferite ceremonii. Însă consumul excesiv de alcool poate slăbi sistemul imunitar.

Spălați-vă regulat pe mâini. Una dintre cele mai ușoare modalități de a vă ajuta sistemul imunitar este aceea de a vă spăla mâinile în mod regulat. Este și una dintre metodele de a vă menține sănătos. Asigurați-vă că vă spălați mâinile pentru cel puțin 20 de secunde.

Alimente care cresc imunitatea
Ceaiul verde conține o substanță (L-theanina) capabilă să crească de

cinci ori capacitatea de apărare a organismului.

Tonul, somonul, hamsiile, sardinele și macroul au un conținut bogat în Omega 3, esențial pentru a sprijini sistemul imunitar. Pentru o imunitate puternică, dar și pentru sănătatea oaselor, include cel puțin de două ori pe săptămână acest aliment extrem de bogat în nutrienți.

Iaurtul probiotic și produsele lactate acide cu fermenți vii cresc intensitatea răspunsului imun la o serie de bacterii și virusuri.

Ardeiul gras și morcovii conțin cantități mari de betacaroten, fitonutrient cu proprietăți antioxidante protejând celulele împotriva modificărilor nocive produse de radicalii liberi.

Oul este o sursă de proteine de cea mai înaltă calitate, de vitamine antioxidante și minerale.

Semințele de floarea soarelui conțin acizi grași esențiali omega-6, vitamina E și proteine care întăresc sistemul imunitar.

Căpșunile, zmeura și fructele de pădure pe lângă cantitățile mari de vitamina C, conțin anthocianați, fitonutrienți cu putere antioxidantă crescută.

Usturoiul și ceapa conțin compuși sulfurați puternici care stimulează activitatea limfocitelor și cresc rezistența la îmbolnăvire.

Supă de pui. Dacă nu ai deloc poftă de mâncare și te simți slăbit, încearcă să consumi o supă de pui. Atunci când ești răcit, lichidele sunt foarte importante pentru organism, iar supă de pui te ajută să capeți puteri. Mai mult, aceasta te ajută la eliberarea căilor respiratorii și îți oferă energia de care ai nevoie. Dacă adaugi cât mai multe legume în supă de pui, atunci aceasta devine și o sursă bună de vitamine și minerale.

Ardeiul iute este un decongestionant excelent al căilor respiratorii, fiind o sursă bună de vitamina C, iar cei roșii vin în plus și cu vitamina A.

Realizăm ce ne-am propus

(urmare din p. 1)

măsurile stabilite de specialiști în asemenea situații. Au fost închise magazine, locurile de joacă pentru copii și au fost efectuate, cu sprijinul salariaților de la societățile aparținând Consiliului Local, acțiuni de dezinfectare a spațiilor și instituțiilor publice, a instituțiilor de învățământ, a obiectivelor de cult, ANL etc. Zilnic, au fost dezinfectate accesele în blocuri și săptămânal toate scările blocurilor, s-au distribuit persoanelor defavorizate materiale dezinfectante și s-a urmărit, în limita atribuțiilor ce ne revin, respectarea regulilor de distanțare fizică, purtatul măștilor de protecție în spații publice, limitarea numărului de persoane participante la activități publice etc. Cetățenii au înțeles că respectarea regulilor dispuse în asemenea situații este esențială, s-au comportat în mod corespunzător, ceea ce a făcut ca în oraș să nu înregistrăm cazuri deosebite și situații care să necesite intervenția organelor împuternicite cu asigurarea respectării restricțiilor impuse, lucru pentru care le mulțumim și îi asigurăm în continuare de tot sprijinul nostru în orice situație.

Cu toate restricțiile impuse de situația epidemiologică în care ne-am aflat în această perioadă, activitatea autorității publice locale s-a desfășurat fără întrerupere. De asemenea, constructorii de la obiectivele de

investiții aflate în desfășurare, respectând regulile stabilite de actele de reglementare a stării de urgență și a stării de alertă, au lucrat permanent, stadiul lucrărilor fiind cel stabilit prin contractele de execuție.

Astfel, în cursul lunii mai 2020, au fost terminate lucrările prevăzute în proiectul: „**Reabilitare străzi în Orașul TÂRGU OCNA, Județul BACĂU**”, care a inclus un număr de 8 străzi: str. Salinei – 868 ml; str. Pârâul Vâlcica – 201 ml; str. Poet Ion Grămadă – 209 ml (parțial); str. Coasta Măgurii – 240 ml; str. Gura Slănic – 520 ml (parțial); str. Ștefan Constantinescu – 357 ml; str. Avram Iancu – 447 ml; str. Vasile Alecsandri – 208 ml (parțial), în lungime totală de 3,050 km. Prin finalizarea acestei investiții, drumul de acces la Mina Salina, obiectiv atât de frecventat de turiști și pacienți, dar și de către cetățenii Cartierului Vâlcele, este acum un drum modernizat, circulându-se în condiții optime de siguranță și confort; pe toată lungimea străzilor cuprinse în proiect au fost montate semne de circulație și aplicate marcaje rutiere, s-au refăcut trotuarele și șanțurile de preluare a apelor pluviale. Lucrările, finalizate în termenul de execuție prevăzut în contract, au fost finanțate de către Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației și parțial din fonduri de la bugetul local,

valoarea acestora fiind de 4.093.352,42 lei.

Au fost terminate lucrările prevăzute în proiectul: „**Modernizare 4 străzi în orașul Târgu Ocna, județul Bacău**”, finanțat prin PNDL etapa I, prin care au fost modernizate str. Căpitan Bușilă, str. Daniela Caurea, str. Vișoara și str. Tăbăcari, în lungime totală de 4.222 ml, lucrarea aflându-se în perioada de garanție. Cetățenii de pe aceste străzi se bucură de o cale de acces modernă care le conferă siguranță.

În numărul anterior al revistei am prezentat informații privind stadiul în care se află cele 4 obiective de investiții finanțate de Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației prin Programul Național de Dezvoltare Locală, etapa II, și parțial din fonduri de la bugetul local. La trei dintre acestea, și anume la „**Reabilitare, modernizare și dotare Grădinița Piticot A, oraș Târgu Ocna, jud. Bacău**” - realizat în proporție de 54%, „**Reabilitare, modernizare și dotare Grădinița Piticot B, oraș Târgu Ocna, jud. Bacău**” - realizat în proporție de 66% și „**Modernizare și dotare Colegiu C. Negri, oraș Târgu Ocna, județul Bacău**” - realizat 31%, s-a lucrat în toată această perioadă și se lucrează și în prezent, lucrările fiind în graficul de execuție stabilit.

Varza creștere valoarea nutritivă a mesei, cât și un plus de antioxidanți.

Ciupercile furnizează seleniu și vitamine B (vitamina B2 și B3). Seleniul este un mineral cu rol antioxidant care ajută sistemul imunitar în lupta cu efectele negative ale antioxidanților.

Migdalele sunt bogate în vitamina B, în special în vitamina B2 și vitamina B3, vitamine care au rolul de a reduce efectele stresului. Este bine-cunoscut faptul că stresul

afectează funcționarea sistemului imunitar.

De asemenea, un sfert de ceașcă de migdale reprezintă aproximativ 50% din cantitatea zilnică recomandată de vitamina E care ajută la stimularea sistemului imunitar.

Morcovii conțin vitamina A, vitamine din complexul B, potasiu, fier, toate acestea sunt ideale în prevenirea răcelii și a gripei.

Așadar, reține că este foarte important să adopți un stil de viață

sănătos și o alimentație echilibrată care te protejează de răceală, gripă și alte boli.

Varietatea este cheia pentru un sistem imunitar puternic. Nu te limita la o singură categorie din alimentele menționate, ci încearcă să le îmbini, atât după bunul plac, cât și ținând cont de consumul caloric potrivit pentru tine.

**Presb. drd. ing.
Nicoleta VARTOLOMEI**

➔ Pentru celălalt obiectiv, al patrulea, finanțat prin același Program Național de Dezvoltare Locală, etapa II, „**Construirea și dotarea Centrului Multifuncțional tip creșă în zona Tisești, oraș Târgu Ocna, jud. Bacău**” cu o valoare a investiției de 2.116.594 lei, a fost din nou lansată licitația pentru desemnarea firmei care se va ocupa de întocmirea proiectului tehnic și de lucrările de construire deoarece, până la această dată nu au fost depuse oferte. Sperăm că această

nouă încercare să ducă la finalizarea procedurilor și să se semneze contract cu executantul care va fi desemnat câștigător.

Pentru cel mai amplu obiectiv de investiții ce urmează a se derula în orașul nostru: „**Valorificare turistică și modernizare infrastructură specifică în stațiunea balneo-climatică Târgu Ocna**”, cu o valoare totală de 21.468.011,40 lei, finanțat de Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației prin Programul Operațional Regional 2014 - 2020 (POR), Axa prioritară 7.1, se lucrează la reactualizarea listelor de cantități de către proiectant în vederea reluării licitației pentru execuție lucrări (la prima licitație nu s-au depus oferte).

Tot cu fonduri nerambursabile, pe Axa prioritară 10: „Îmbunătățirea infrastructurii educaționale” Axa 10.1: Investițiile în educație și formare, inclusiv informare profesională pentru dobândirea de competențe și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurilor de educație și formare, a fost depus și aprobat pentru finanțare și proiectul „**Dezvoltarea, moder-**

nizarea și dotarea infrastructurii operaționale din cadrul Școlii nr. 1, oraș Târgu Ocna, jud. Bacău”. Proiectul a fost declarat eligibil, s-a încheiat contract de finanțare cu Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, s-a organizat licitația care s-a finalizat cu încheierea contractului de proiectare și execuție lucrări, termenul de realizare a investiției este de sfârșitul anului 2021.

Pentru toate investițiile ce se realizează la obiectivele de învățământ, autoritatea publică locală împreună cu factorii de decizie din școli au identificat alte spații unde se desfășoară procesul de învățământ, asigurând continuitatea cursurilor, așa încât elevii să poată învăța în condiții corespunzătoare.

La obiectivul: „**Construire bloc de locuințe pentru tineret ANL – C8 în orașul Târgu Ocna**” - realizat în procent de 98 %, edificat cu fonduri de la Agenția Națională pentru Locuințe, se fac ultimele lucrări de finisare și racordurile la rețelele de utilități ale orașului Târgu Ocna, cheltuielile pentru aceste lucrări fiind suportate din bugetul local. Și, ca o noutate, acest bloc va fi dotat cu lift.

Viitorii chiriași ai acestui bloc mai au puțin de așteptat și vor primi cheile locuințelor mult dorite.

Lucrările la investiția: „**Reabilitare, modernizare, extindere și dotare Casa de Cultură Târgu Ocna**” finanțat cu fonduri guvernamentale prin Compania Națională de Investiții, sunt realizate în proporție de peste 90 %, în perioada imediat următoare acestea vor fi terminate. Sperăm să avem bucuria să inaugurăm cum se cuvine această investiție. Printr-o hotărâre a Consiliului Local, a fost aprobată schimbarea denumirii acestui obiectiv din Casa de Cultură Târgu Ocna în Centrul Cultural „Ion Talianu”, după numele marelui actor de teatru și film ce a făcut parte din generația de aur a teatrului și filmului românesc și care s-a născut și a studiat în orașul Târgu Ocna.

Proiectul: „**Servicii comunitare pentru persoane adulte cu dizabilități**” - proiect desfășurat în parteneriat cu D.G.A.S.P.C. Bacău, a fost declarat eligibil pentru finanțare cu fonduri europene pe Axa 8.3 a POR 2014 - 2020. La acest obiectiv s-au finalizat procedurile de licitație, a fost încheiat contractul și s-a emis ordinul de începere a lucrărilor. Prin acest proiect, se vor construi 4 locuințe protejate pentru persoane adulte cu dizabilități în orașul Târgu Ocna, județul Bacău, cu o capacitate de 6 locuri fiecare, pentru 24 persoane adulte cu dizabilități din CRRPH Comănești. De asemenea, se va reabilita și moderniza o clădire existentă pentru înființarea unui centru de zi pentru persoane adulte cu dizabilități în orașul Târgu Ocna, județul Bacău, str. Tisești, nr. 45 (incinta fostului spital orășenesc), cu o capacitate de 30 de locuri, destinat persoanelor adulte cu dizabilități dezinstituționalizate din CRRPH Comănești și persoanelor adulte cu dizabilități din comunitate (Orașul Târgu Ocna) cărora în prezent nu li se oferă servicii prin care să se prevină instituționalizarea.

Toate lucrările de investiții ce se derulează în oraș

➔ către diriginții de șantier, responsabilii tehnici ai constructorilor, dar și de către edilii orașului, Domnul primar Șilochi, Domnul viceprimar Costache Nuțu și Domnul administrator public Cristian Ciubotaru, precum și de funcționarii publici din aparatul de specialitate al primăriei cu atribuții în domeniu.

După cum se poate constata, autoritatea publică locală a promovat proiecte pe toate liniile de finanțare posibile: fonduri europene, fonduri guvernamentale, fonduri

primite de la instituții/societăți din state europene etc., dar și proiecte pe care le-a finanțat și le va finanța în continuare cu fonduri din bugetul local. Trebuie să mulțumim consilierilor locali care ne-au fost alături și ne-au sprijinit în demersul nostru. Mai avem și alte proiecte pe care dorim să le realizăm în orașul nostru, proiecte care privesc introducerea de gaze naturale, apă și canalizare în zonele în care aceste utilități lipsesc, de reabilitare / modernizare a străzilor, de sisteme de supraveghere video etc., dar despre care vom vorbi la momentul în care acestea vor prinde viață.

Monitorizarea izvoarelor cu apă minerală terapeutică din Parcul Măgura, pentru care orașul nostru a

obținut **Licența de dare în administrare pentru exploatare**, se continuă prin realizare de măsurători ale debitului, temperaturii, conductivității și ale celorlalți parametri prevăzuți de actele normative ce reglementează această activitate. Au fost recoltate, de către reprezentanții societății care asigură monitorizarea apelor, probe pentru efectuarea de analize chimice semestriale de la cele 7 izvoare de apă minerală, izvoare de a căror întreținere și igienizare ne ocupăm în permanență.

Cu respectarea tuturor condițiilor impuse și a restricțiilor prevăzute în starea de urgență și în cea de alertă, autoritatea publică locală, cu salariații de la cele două

companii - SC CUPT SA și SC UTIL CONSECA SA, coordonate de Consiliul Local, a asigurat permanent desfășurarea în bune condiții a activităților de măturat străzi și trotuare, de colectare și transport deșeuri, de întreținere a spațiilor verzi și floricole, de toaletare a arborilor. S-a cosit iarba în Parcul Măgura și în incintele de blocuri, s-a reparat mobilierul urban, s-au realizat și alte activități specifice.

Perioada prin care am trecut nu a mai permis desfășurarea de activități culturale, artistice, educative, sportive etc. din cauza aplicării măsurilor de reducere a răspândirii virusului COVID 19. Cursurile unităților de învățământ s-au desfășurat online, reușind ca toți elevii să încheie anul școlar și să se organizeze, în condiții de respectare cu strictețe a restricțiilor impuse, desfășurarea examenelor de evaluare națională pentru elevii clasei a VIII și a examenului de bacalaureat pentru elevii care au absolvit liceul. Manifestările prilejuite de încheierea anului școlar și premiarea absolvenților s-au desfășurat într-un cadru restrâns, în incintele școlilor.

Suntem convinși că și în perioada ce urmează, cetățenii orașului nostru vor da dovadă de responsabilitate civică și vor respecta restricțiile impuse pentru împiedicarea răspândirii virusului COVID 19. Vă asigurăm de tot sprijinul nostru și vă rugăm să nu ezitați să ne solicitați, prin orice mijloace și oricând, ajutorul. Încă odată, vă mulțumim pentru modul în care v-ați comportat în această perioadă de care nu am vrea să ne mai amintim!

Nimic nu cinstesc oamenii mai mult decât cuvântul. Așa de puternic este cuvântul, că printr-însul și prin mulțumire slujim lui Dumnezeu; iar folosind cuvânt netrebnic sau cu sunet urât ne osândim sufletul. Deci este lucru de om nesimțit ca cineva să învinuiască nașterea sa, sau pe alții pentru că păcătuiește. Căci el se slujește cu slobodă alegere de cuvântul sau de fapta rea.

(Sf. Antonie cel Mare, Filocalia I, Ed. Harisma, București, 1993, p. 31)

Cel ce iubește pe Dumnezeu, acela crede totodată cu adevărat și săvârșește faptele credinței cu evlavie. Iar cel ce crede numai și nu este întru dragoste, nu are nici credința însăși, pe care socotește că o are. Căci crede cu o minte ușuratică ce nu lucrează sub greutatea plină de slavă a dragostei. Drept aceea, credința lucrătoare prin dragoste este marele izvor al virtuților.

(Diadoh al Foticeii, Filocalia I, Ed. Harisma, București, 1993, p. 422)

Numai prin Biserică ne mântuim

Din viața marelui mitropolit al Moldovei, Veniamin Costache, aflăm următoarele: Era după amândoi părinții coborâtor din marea familie a Costăcheștilor, din ținutul moldovenesc al Fălciului. În casa părintească a primit aleasă creștere în dragostea de Dumnezeu, de BISERICĂ și de neam.

La vremea cuvenită, a fost dat să învețe carte la Școala Domnească din Iași, prin care treceau toți fiii de boieri, ca să aibă dreptul de a intra în rândul boierimii. Dar lui nu i-a plăcut această școală, pentru că nu-i plăcea nici viața boierească cu toate dezmăturile și josnicile ei morale. El a simțit în sufletul său o deosebită chemare pentru viața retrasă de mănăstire. De aceea, într-o zi, fără știrea părinților, a părăsit școala și a plecat la Huși, unde avea reședința vestitul Episcop de atunci, Iacob Stamate. Sub îndrumările acestuia și-a îmbogățit sufletul, pe lângă cunoștințe de cultură generală, cu învățătura Sfințelor Scripturi și cu asprele rânduielei călugărești.

Pentru bogăția învățăturilor sale și pentru viața lui curată, a ajuns, la vârsta de 25 de ani, Episcop la Huși și, ceva mai târziu, în anul 1803, a ajuns Mitropolitul Moldovei.

A renunțat la viața lumească, la viața de familie, la viața de bucurii și plăceri ce le avea la îndemână prin rangul său boieresc, pentru a duce viață de călugăr, în post și rugăciune. A înțeles că viața adevărată este cea trăită sub aripa Bisericii, după cuvântul lui Dumnezeu, trăind cu toată râvna sufletului său în acest duh creștinesc. Toată lumea, până și străinii de legea creștinească, spuneau despre el că este un „*inger al Moldovei*”. Viața Mitropolitului Veniamin Costache este o pildă

frumoasă pentru orice creștin. Aceasta, însă, nu înseamnă că toți trebuie să intre în viața călugărească. Viața de mănăstire este o viață aspră și grea și n-o poate duce orșicine. Pentru viața călugărească trebuie o dragoste deosebită, o chemare tainică a lui Dumnezeu și un răspuns binevoitor la această chemare cu totală predare lui Dumnezeu. Cine nu are acestea și îndrăznește să intre în mănăstire, nu va realiza niciodată chipul îngeresc al călugărului.

Și în lume fiind, și familie având, creștinul poate duce viață plăcută lui Dumnezeu dacă vrea și dacă se ostenește pentru aceasta. Ascultând și împlinind învățătura Sfintei Evanghelii, viața noastră poate fi tot așa de plăcută lui Dumnezeu ca și viața unui adevărat călugăr. Dar nu trebuie să uităm că pentru a putea duce o astfel de viață, trebuie să stăm în permanentă legătură cu Biserica. Dumnezeu este Tatăl nostru, iar Biserica este locașul Său cel sfânt unde poate fi întâlnit în chip deosebit de orice om. Ca fii ai lui Dumnezeu, noi trebuie să stăm în continuă legătură cu El, să fim totdeauna întru cele ce sunt ale Tatălui nostru, precum spune Domnul Iisus, la vârsta de 12 ani, când era în templul din Ierusalim: „Oare nu știați că în cele ale Tatălui Meu trebuie să fiu?” (Luca 2, 49). Deci, a fi în cele ale Tatălui nostru cel Ceresc înseamnă a fi în Biserică, a păstra legătura vie cu Biserica, a asculta și împlini învățătura Bisericii, a lua parte la slujbele bisericești și mai ales la Sfânta Liturghie.

Domnul Iisus spune: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu” (Ioan 3, 5). Prin urmare, noi nu vom putea ajunge la demnitatea de fii ai lui Dumnezeu fără această minunată

naștere din nou, „din apă și din Duh”, care se primește în Taina Sfântului Botez, săvârșit în biserică, de slujitorul legiuit al Bisericii. Precum mama noastră după trup ne naște pentru viața noastră pământească, Biserica ne naște pentru viața cerească prin harul sfințitor al Sfântului Botez. Deci Biserica este mama noastră duhovnicească și noi nu putem ajunge la Tatăl nostru – Dumnezeu – decât prin ajutorul și mijlocirea mamei noastre duhovnicești, prin Biserică. De aceea Sfântul Ciprian spune: „Cine nu are Biserica de mamă, nu poate avea pe Dumnezeu de Tată”. Biserica poartă grijă de noi ca o mamă iubitoare, de la leagăn până la mormânt, prin lucrarea ei sfințitoare. Prin urmare, așa cum spune tot Sfântul Ciprian: „În afară de Biserică nu este mântuire”.

Iată motivele temeinice pentru care fiecare dintre noi, spre a fi un creștin adevărat, nu numai creștin cu numele, creștin al cărții de Botez, are datoria să păstreze legătura neîntreruptă cu Biserica. Numai în legătură cu Biserica fiind, putem împlini cuvântul lui Dumnezeu în dreapta și curata lui tălmăcire; putem realiza omul cel nou, creștinul adevărat. Numai sub îndrumarea Bisericii vom putea ajunge la „starea bărbatului desăvârșit, la măsura deplinătății lui Hristos” (Efeseni 4, 13). Numai umblând pe calea statornică de Biserică, după sfințele ei învățături, vom putea spune, împreună cu Sfântul Apostol Pavel: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine” (Galateni 2, 20).

Preot Dr. Dumitru I. BODALE,
Trăiri în Hristos,
Colecția Teologică „Cuvântul
Vieții”, 1985, Detroit, Michigan

Colegiul de Redacție

Președinte: IPS Dr. Ioachim, Arhiepiscopul Romanului și Bacăului

Consultant: Preot Ioan Bârgăoanu, Protoierul de Onești

Redactor-șef fondator: Preot Petru Roncea

Redactori: Preot Dr. Daniel Nichita, Preot Vasile Panțiru,
Preot Cristian Mazilu, Preot Daniel Pintilie

Corector: Teofil Roncea

Colaboratori: preoții, profesorii și oamenii de suflet
și de cultură ai stațiunii Târgu Ocna și de pretutindeni

Revista «Sarea pământului» se află sub ascultarea duhovnicească a Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului. Articolele spre publicare se primesc prin membrii Colegiului de Redacție și nu se returnează.

Adresa Redacției: Preot Petru Roncea,
B-dul Ferdinand I, Bl. F3, Sc. A, Ap. 7,
Târgu Ocna, Jud. Bacău;
tel. 0234/340481; 0741/089798
e-mail: petruroncea@yahoo.com

Tipărit la S.C. MAGIC PRINT S.R.L. Onești
Tel/Fax 0234-319.810